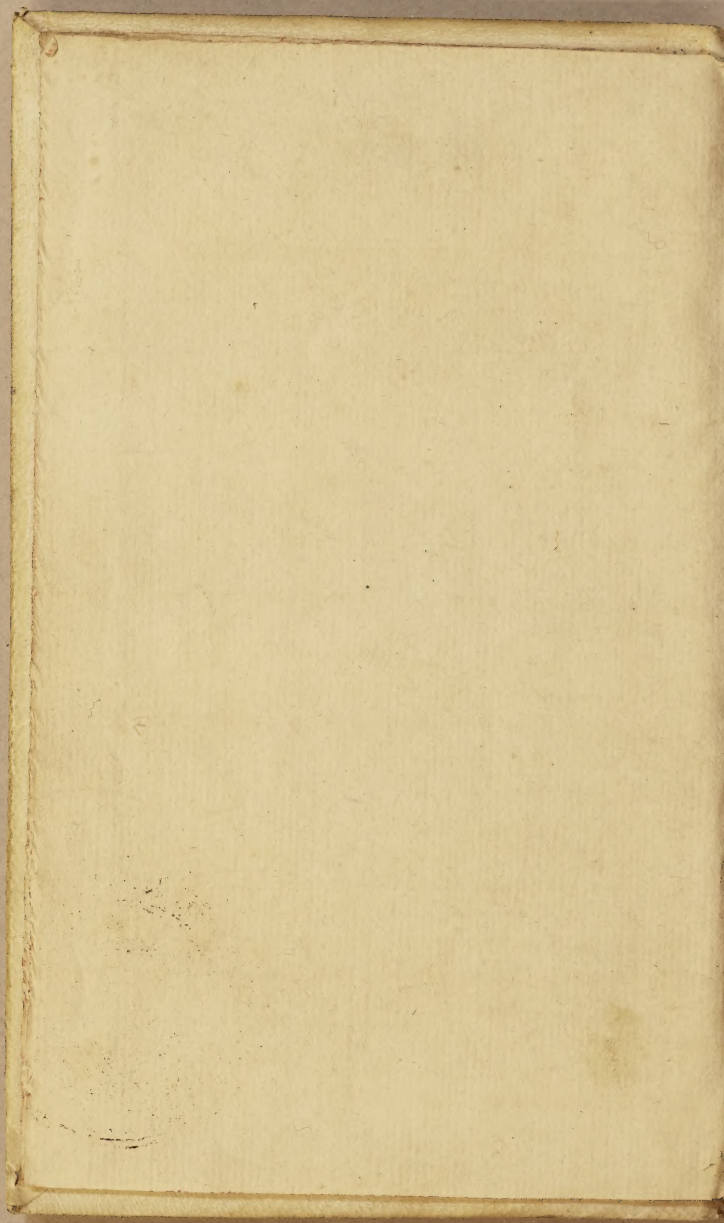

1562

Edizione alla
macchia

CHYMISTICVM
 ARTIFICIVM NA

turæ, Theoricum & Practicum: cuius Sum-
 marium versa pagella clariùs indicabit:

LIBER PLANE PHILOSOPHI-
 cus, in gratiam omnium veræ Philoso-
 phiæ naturalis studiosorum æditus

Per Gerardum Dorn.

M. D. L. X V I I I

33
Handwritten signature or note

TOTIVS OPVSCVLI
Summarium.

*Eius Theoricatres tractatulos continet,
quorum*

*Primus de vita rerum naturalium & in-
teritu, per ascensum & descensum
differit.*

*Secundus de Corruptione, & Generatio-
ne, tam naturalibus, quàm artificia-
libus.*

*Tertius de duabus arboribus: Vna Sani- a-
tis, & Infirmitatis altera.*

*Practica tribus etiam tractatulis absolvitur:
quorum*

*Primo naturam imitantis artificij depin-
guntur, ac ad vsum deducuntur or-
gana.*

*Secundo Fornaces ad artem hanc necessa-
riæ proportionatè delineantur.*

*Tertio docetur, quinam artifex manus in
pastam (vt ita loquar) ponere debeat.*

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI FRIDERICO,
superioris & inferioris Bauar
rię Duci, Rhenicę Palatino Co
miti, Salus.

Ut postremum huic opu
sculo punctum inscriberem,
Princeps Illustrissime, pal
liatorum maxima caterua

minitantium eminens apparuit. Ego mox,
nunquid oriente Sole nocturnę disparerēt
laruę? Laceratis & seminuda vestibus
statim astitit veritas, occurrenti mihi, quid
hesitas, inquit? At ego, hanc implumę
auiculam nido suo dimittere. Quę, No
do habeat alas, non est, quod cur es et si re
liquum corporis nudum foret. Ubi sunt,
quos antea minas tibi videras inferentes?
Euanuerunt, inquam. Non aliās (ait) e-

A ij ueniet

EPISTOLA

ueniet, si modo feceris, quod iniunxero.
 Plurimi sunt in Germania mihi Princi-
 pes, qui laceras vestes non dedignati meas,
 ornatū vilibus hac tempestate rebus adij-
 ci consuetum, non aspiciunt: quos inter il-
 le Palatinus Fridericus omni scientia-
 rum genere peritissimus existit. Ad hūc
 auicula tuæ volatum dirigas: non eyciet
 foras: imo fouebit potius, atq; defendet. In-
 terim aui pluma supercreuerint, vt alias
 inter comparere non erubescat. Ani-
 mum dedit hæc, Princeps excellentissime,
 quò qualecumq; sit opusculum hoc, Celsi-
 tudini tuæ dedicare fuerim ausus: siue be-
 ne, siue male, huius consilio factū esse iu-
 dicet. Stylum si respicere licet, indignum
 est opus, vt ad tantas manus veniat: sed
 ob materia, quam cōtinet, excellentiam,
 ac veritatis tractationem, certo scio T. C.
 illud non reiecturam. Talia sunt enim,
 quæ

nuncupatur: aut per intemperiem, & infirma dicitur vita. Necessariò quidē huiusmodi naturalis ignis est nutriendus: aliàs extinguitur per sui ipsius cōsumptionē: cū eius natura sit cōsumere, quod etiam ab ipso generatum fuerit, in duobus generibus potissimum: vtpote motu manifesto motis, qualia sunt animantia, vegetabiliaq̃: reliqua verū occulto motu viuentia, nempe mineralia, non tam repente suo consumuntur igne, sed longissimo temporis successu per ipsum etiam resolvuntur, vt alia corpora quæque. Videmus igitur vitam, pro suis extremis, ignis & aque subtilissimam habere substantiam, & animam inter hæc duo sitam esse. Nam inter ignē & aquam, aër est medius, vtriusq̃ particeps, & sine quo nulla vita subsistere potest. Non est, quòd quispiam putet, se vitam illam foelicem & perpetuā attingere velle: quia hæc non est naturalis, at supra naturam à Deo dependens immediaté. Quæ physica sunt, hoc loco tantum assumpsimus.

psimus. Quapropter de naturali motu duntaxat in diffinitione Vitæ mentionem facere volui. Per temperiem horum duorum præcedentium, vt humiditatis caliditq; radicalium, sanitas quibusvis corporibus naturaliter acquiritur, vel arte. Naturaliter, cum in prima formatione corporum, artificio naturæ cælitus data fuerit. Artificialiter, ubi manus artificis humani dederit auxilium ex artificij naturalis imitatione: cum per intemperiem etiam, aut alias ex inordinato viuendi modo negabitur. Quinam, & quibus infirmis corporibus vita sana restituitur, audietis postea. Mirum non est, vitam absque nutrimento non magis, quam animam aëre sine persistere vlllo modo posse, cum ex his naturaliter vtraq; sustentetur. Nam elementa vitam habent, animamq; tã in inferioribus, quam in superioribus corporibus, & etiã per se. Quicumq; hoc negauerit, omnẽ Philosophiã naturalẽ, & rerũ generationẽ omnium, subvertere velle videbit: quia,
nisi

nisi Forma viueret atq; Materia, frustra neū esset artificium ipsius Naturæ, cū his & ipsi datum sit à Deo simul, & nō seorsum vitā accipere. Nec in alijs, præterquā in elementis superioribus & inferioribus, reperitur ipsa natura. Cū itaq; de vita rerum in genere dictum sit, de particularium vita successiue tractandum est.

De rebus occulto modo viuentibus.

Cap. II.

L Apides atq; metalla, necnon inter hæc media mineralia vulgo viuere non videntur: at philosophi, qui rerum occultas virtutes inuestigare solent, id viuacissimis argumentis, & quæ nullo refelli modo possunt, etiam ad oculum demonstrant. Quis negabit Magnetis lapidis virtutē, qua ferrum ad se trahit, vitā eius occultā esse, quæ nō manifestatur, nisi per oblationē subiecti patientis ignis eius actionem; vt apertissime videtur

det. Quis æquè temerarius, vt coti fer-
 roq; neget etiã inesse vitã, & naturalẽ
 ignem, sine quibus igne propemodũ
 artificiali carere nos oporteret? Non-
 ne lapis Hæmatites sistit fanguinem?
 atq; Carbunculus, vltra pleraq; virtu-
 tes, noctu lucet? & Gagates paleas at-
 trahit? ac oleum eius & fumus dæmo-
 nes fugare p̄hibetur? Vnde, quæso, ta-
 le quid habent, quã à vitã cælitis il-
 lis infusa? Quid enim de vilioribus di-
 cendum erit lapidibus, & obscuris, in
 quibus vitã minus viget, quã in lu-
 cidis? ideo magis preciosis, quòd his il-
 li materia crassiore, vel impuriore con-
 stant, quã cohibetur eorum vitã magis,
 quã etiam habent. Nunquid con-
 stant ex elementis viuẽtibus, vt alijs?
 Quare igitur totum compositum non
 viuet, quod ex viuẽtibus conflatur
 partibus? Nonne videmus etiam pro-
 prijs oculis, ex medijs mineralibus, vt
 chalcantis, nitris, aluminibus, & alijs
 plerisq; similibus, aquas fieri philoso-
 phicas, quæ metalla quævis, & quan-
 tumvis

DEDICATORIA.

quæ sub eius nomine data sunt in lucem,
 vt quoties cupierit, ad oculum demonstra
 re paratus sim. Naturæ limites non trans
 grediuntur: vt illa, quæ de metallorū vul
 garium transmutatione differunt. Me
 talli compositionem naturam nunquam ex
 cessit. Verum introducta forma rebus ab
 ipsa cōpositis, cessat eius in illis generatio
 nis motus. Quapropter Elixirum artifi
 ces naturam in hoc magisterio non imi
 tari, sed potius excellere conātur. Sat mi
 hi fuerit, si quo modo possim in his, quæ
 medicam artem concernunt, eius vesti
 gia sequi, non præterire. Apud Aegy
 ptios antiquissimi Philosophi Medici na
 turalium operationum diligentissimi fue
 runt observatores: at recentes naturam
 contemnunt, vt hominum pertinacissime
 sectentur somnia. Quo fit, vt isti, quod lau
 de dignum sit, parum, aut nihil efficiant:

A ij illi

EPIST. DEDIC.

illi verò, quæ miraculum æquarēt, indies
ædebant. Hinc à me factum est, quod na-
turam temerè satis nudauerim, saltem
vt è millibus vnum ad eam imitandam
exhorter. Eius interim, & opusculi no-
stri tutelam suscipere digneris, fælicissi-
me Princeps: terq̄₃ quaterq̄₃ beatus viue
Nestoris annos, & vale.

Illustriss. C. T.

Seruulus,

Gerardus Dorn.

P R A E F A T I O.

Vòd videam nonnullos in Philosophia naturali, quæ nūc ab innumeris annis tractari cōsuevit, peritissimos, ex laboriosissimo suo studio nihil aliud reportasse, quàm de rebus naturalibus ingentē differendī copiam: eosq; vel minimum opus, quod iotam vix referat, oculariter demonstrare posse, me summopere mouit, quandam vtiliorem & reipublicæ magis necessariam, ab antiquissimis olim traditam philosophis, at propter aliquorum inuidiam & ambitionem oppressam, recensere. Id ipsum & alij multi facere conati sunt ante me: verum quia fortassis obscuriùs artem hanc tractarunt, quàm ferrent studiosorum his non asfuetorum ingenia, parum apud paucissimos nihilq; penitus in reliquis profuit eorum labor: qui tamen exactissimus fuit, summæq; perfectionis. Hinc fit, vt ego rem ipsam, in qua virorum

A iij artem

P R A E F A T I O.

artem huiusmodi contemnētium per-
tinacia radicem fixit considerans, eorū
qui sacra mysteria clarioribus verbis
propalare vetant, minas minimē per-
tūmescam. Nam æquius est omnibus
patēre, quā̄m doctos pariter & indo-
ctos latere perpetuō. Deus enim O. M.
qui secreta naturæ frustra non patefecit
hominibus, occæcare mentes eo-
rum nouerit, qui hac abvti voluerint
arte, vel aliās, quā̄m in proximi com-
modum, ob auaritiā conuertere. Cer-
tum est apud Ægyptios antè, quā̄m ho-
mines sibi solis tantūm sapere cœpif-
sent, artem hanc in marmoreis tabulis
sculptam, omnibus palām extitisse: ve-
rūm injuriā temporis, vel hominum li-
uore potiūs, qui ceteris hominibus hāc
inuiderunt, in secula plurima latuit:
memoriæq̄ prorsus exciderat, nisi di-
uino cautum fuisset cōsilio, quo Mer-
curius quidam Hermes Trismegistus
excitatus est: is, fortè quia non aude-
ret eam propter metum publicè resti-
tuere, si nō suo, saltem posteriorum se-
culis

9

P R A E F A T I O.

culis referuauit : eamq; smaragdina tabula, quæ prius marmoris excepta fuit, vnâ secum tumulto commendauit: postmodum successu temporis iterum emerfit in lucem, & ab aliquibus ingenij præstantissimi commentata viris, maximos & fœcundissimos hominibus fructus peperit. Quos inter hic erit minimus, non aspernandus tamẽ, quoniam studiosorum artis ingenia huius adaperiet, vt ad fœlices hortos in posterum illis facilimus pateat aditus : nisi & ipsi plurimos imitati, nondum gustato Bacchi liquore nostri, mox nauseam inde contrahant, vel ob minimam difficultatem, animiq; degeneris ignauia sui, sitibundi prorsus abeant : idq; mox declament, ac vituperent, quod ingenio consequi non potuerunt. Non verentur interim experimentis oculari- bus indies ab huius artis professoribus minimis ita vincî, vt stupefacti iam nihil habeant, quod adferant in contrarium, nisi calumnias præter omnem veritatem excogitatas. Alij diabolicis ar-

A v tibus

P R A E F A T I O.

tibus id ipsum fieri dicunt, quod virtute Dei concessa naturæ, factū est. Ceteri medicamenta huius artis corrosiua noxiāq; fore testantur, præter consciētiae suæ testimonium: quæ tamen corruptiones corporis omnes, absq; noxa tollere, proprijs vidēt oculis. Nō ita, fratres, in Deū & veritatē sæuire decet, vt hominibus odiosum reddatis id, quod verū esse demonstratur. At quia hoc ipsum ignoratis, nullo ferre modo potestis. Ad mentē, quæso, redite vestrā: & libenter, quod ignoratis, addiscite: nō verētes, quod summo vobis honori sit ascribendum. Ecce non inuidemus vobis artem, quā nolletis nos callere: imo cuperētis nos & vos ignorare potius, quàm eius fateri veritatem. Contrā nos indies lucubratiunculis promptos exhibemus nos ipsos, vobis vt partem faciamus talenti nobis hac in re concediti. Agite dū faciles, gratos, liberos & dociles animos scriptis adhibetote nostris: & laboris in eo lati minimè vos pœnitebit. Vsurā huius ingentē feceritis,

11
P R A E F A T I O.

tis, modò res ipsa vobis cordi sit, & ex animo. Si quidpiam potioris emolumentum fuerit, adferte: libenter & animo perquam hilari, cū gratiarū actione, sumus accepturi. Donec tamē id feceritis, opusculū hoc, quo vos adducere cuperemus ad occultarū virtutū in rebus naturalib. cognitionē, in duas partes diuidemus: quarū Prior Theoriam naturalis artificij continebit, sub tribus tractatulis: Primus de vita rerum naturalium, & interitu per ascensum & descensum differet: Secundus corruptiones & generationes rerū, tā naturales, quàm artificiales, ponet: Tertius autē duas plantabit arbores: vnā infirmitatis, & sanitatis alteram. Pars altera Praxin eiusdem artificij docebit manibus exercere: quæ tribus etiam tractatulis absoluetur: Primus organa depinget ad artem necessaria: Secundus fornaces delineabit: Tertius manualementem practicam adscribet: res profectò cunctis naturalis Philosophiæ discipulis apprimè necessaria.

Faxit

Faxit D. O. M. vt eam recipiatis ad ipsius gloriam primò: demum ad Reipublicæ maximam vtilitatem, & conscientiæ vestræ saluationem. Esto.

THEORICÆ CHYMISTICI
artificij Naturæ Tractatus I.

De vita rerum naturalium,

Cap. I.

Nihil est in rerum natura, quod vita sua destituatur. Nam omne, quod generatur, à vita mundi produci tur in esse quod est. Ergo viuunt omnia suo modo, manifesto scilicet, vel occulto. Non potest enim aliquid aliud perfecte generare, nisi quod sibi simile fuerit, vtpote viuens & animam habens ac vitam. Aliud enim est vita, aliud est anima. Licet alterum sine altero non existat, nihilominus vita motum excitat in animam viuentem. Est itaq; vita cõmuniter, ignis in humido suo radicali motum naturaliter excitans: vel per temperiem, & sana vita
nuncu

tumuis solida, lapidésq; resoluunt in a-
quam, per sympathian eorum ad illa?
Qua ratione dicetur id fieri, quam vita
quadam in illis occulta? Si quispiam
respondeat hoc solùm ex virtutibus à
cælo corporibus infusis, fieri: interro-
gatur, quid aliud sit virtus cælestis,
quàm eius vita? si cælum viuit: ergo
quicquid ab eo generatur, vita pollet:
siquidem nihil aliud infundit in inferi-
ora corpora cælum, præterquam vi-
tam. De his, quæ separata sunt à suis
corporibus, tanquam pars à suo toto,
sicuti sunt frustra lapidū à suis rupibus
auulforum, quid opinabimur illa viue-
re, cum truncata sint? Ab operationi-
bus eorum & motionibus constat: nā
quod mortuum est, non operatur: sed
solùm hoc, quod viuit. Dicit fortè quis-
piam, illos in alia corpora motus exer-
cere, non in propria. A' fortiori con-
cludimus, illa excellentiori viuere vi-
ta, quæ mouent alia: quàm ea, quæ per
aliud mouentur: nam agens omne pa-
tiente quouis est præstantius. Negatur
B etiam

etiam, ea motum in seipſa non, ſed in alia tantum habere: quia ſua corpora præſeruant a corruptione, qui motus actionis eſt occultus, & ſine quo non agerent in aliud: quia nihil de ſeipſo poteſt exerere, niſi etiam id in ſe contineat. Breuiter concludimus: Omnia, quæ naturalia ſunt, ſuo modo viuere: quæ verò contra naturam dicimus, eſſe mortua, nec vlllo modo viuere poſſe. Nam vita naturalis eſt: Mors autem inimica naturæ, contrariaq; ac quantum poteſt, illam deſtruire nititur: & ideo rectè vocatur à Theologis Corrupta natura. De manifefto motu viuētibus nunc eſt quòd agamus.

De manifefiori motu viuētibus,

Cap. III.

Postquam de occulta vita dictum eſt, ad manifefiorem nos pervenire decet, quæ non localiter, at per vegetationis motum agit, vt eſt vegetabiliū
omnium

T H E O R I C A.

23

nam vnicam esse, quæ nutrimentum etiam vnicum præbet vni Soli vitam vtramq; fouenti. Quapropter vtraq; vita recipit vnicum alimentum: sensitiva tamen per vegetatiuam. Nam si defecerit ipsa vegetabilis virtus in animantibus, deficiet etiã sensitiva. Manifestior est tamen vitalis ignis in sensitiva, quam in vegetabili, mineraliq; vitę facultatibus. Videmus ignem in istis ita remissum fore, vt exterius nullo tactu percipi valeat: in animantibus autem vitalis ignis est externo tactui manifestissime perceptibilis: & quia intensissimus existit in suo centro, reliquas omnes corporis sui facultates ciet, mouetq;: naturale quoque totum artificium exercet in isto viuacius, quam in alijs duobus generibus: et ideo corruptioni magis obnoxia sunt animalia, quia calidũ in humidum, quod illis est abundantissimum, acrius agit: in alijs remissiũs, & per consequens, temperatiũs, pro sui liquoris etiã quantitate minori. Sed quia occultũ suo manifesto semper cõtrariũ

B iij est

est, & econtra fortior est ignis, qui per magisteriũ nostrum extrahitur à mineralibus, eo, qui à vegetabilibus & animalibus tractus est. Hæc, & præcedentia quæque non alia de causa putatis à me citata, quàm vt per ea demonstrarem, illa, quæ longiorem progressum habent ad vitam, temperatiora commodioraq; fore ad humanam vitam cõtemperadam, illis, quæ citiùs orta sunt. Nam alia prolixius difficiliùsq; transeunt ad interitum: non quòd (vt solent aliqui temerarij) dicam fieri posse hac, vel alia ratione quauis, vt vita prolongetur: quod fatuum est, & absurdius quàm vt eius mentio fieri debeat. Nam constituit nobis Deus vitæ nostræ terminum, quem præterire nemo poterit vnquam: numerùsq; dierum nostrorum est apud ipsum. Si quid in dies nostros possumus (quod assertũ, negatũve nolim) potiùs in abbreviationem, quàm prorogationem foret. Sed hæc est in istis opinio mea, scilicet ordinato viuendi modo hominem sanum

ad ea transeamus, quæ manifestissimo, scilicet ultra vegetatiuum, etiam locali motu viuunt.

De his, quæ manifestissimo viuunt motu,

Cap. I I I I.

Localis motus, qui sponte fit, & nõ per accidens, solis animantibus conuenit, quæ nihilominus vegetatiue mouentur, ac sensu. Videtur ergo motus localis ab anima sensitua solùm impelli. Nam hoc motu carent omnia, quæ solùm vegetant, & non sentiunt. Nobilior ignis etiam apparet ille, qui sensitiuam mouet animam, eo, qui vegetatiuam. At in animantibus vnum & eundem ignem ambas istas facultates mouere, censendum est: quia si duo mouerent eas, sequeretur, plus, quàm vnum Solem: plus etiam, quàm vnicam Lunam in rerum natura fore: quod falsum est. Nam vtraque vita, sensi-

B iij tiua

tīua & vegetatiua, pcedūt ex vnico Sō
 le: pariter & vtriusq; sustētatio, vel ali-
 mentū ex vnica Luna cęlestibus: vnīcū
 esse debet id, quod mouet ad vitā: vni-
 cū etiā illud, qđ motū istius recipit: a-
 liās si plures essent motores, nō possēt
 vitā excitare, cū ipsa tantū sit vnio. Si
 plura forēt etiā ea, quę motū reciperēt,
 dissolutio generaret & mors: cū na-
 turalis vnio fiat inter duo tantū, quę
 prius vnum fuerunt, & ex vno separata
 sunt, vt rursus in vnū naturali suo vin-
 culo redirēt. Dicit quispiam, Animalia
 nutriunt ex corporib. & vegetatiua ex
 aqua: ergo nō ex Luna sola. Respōdet,
 corpora corporib. nutriunt, sed alter-
 tra vita Luna cęlesti nutrit in quibus-
 vis corporib. nutrientib. existēte potē-
 tialiter. Animantiū certē vita brutalis,
 caducas inter est omnium nobilissīma,
 quod spōtaneo motu quouis locorum
 corpora sua vehat. In dubiū tamē versa-
 ri posset, an sensitiua nutrimentum reci-
 piat, vel vegetatiua: p id, qđ superius
 allegatum est, resoluitur, vtpote Lu-
 nam

omnium. Manifestū est ea viūere: quod à generatione docetur: producunt enim sua semina, quibus eorū propāgatio cōtinuatur. Et non solūm istorū vita in propriū corpus agit, sed etiā in alienum: hoc experiuntur Medici. Nec propterea triplicem eorū vitā esse iudicandū est, quod tria sint genera, scilicet herbarum, plātarum & arborū: quia nō variatur in eis vita, nisi propter subiecti maiorem debilitatem, in quod ipsa recipitur: vtpote corporū herbarū exiguitas nō plus ignis, aut vitæ recipere potest, quā indiget ad complendū suū circulū. Inde fit, vt adueniente frigoris hyemalis vredine, propter imbecillitatē arescūt, quod eorū vita pauca. vel internus ignis externo minime resistere valeat amplissimo. Sic ex defectu vitæ nō solūm, sed etiā propter externum inimicum intereunt: non prius tamē, quā semina produxerint, quæ naturaliter in aluum terræ suæ matris recondunt in specierum suarum propāgationem. Plantæ verò quia corpora

B ij nactæ

naçtæ sunt herbis robustiora , plus etiã ignis & vitæ natura tribuit illis , at non æqualiter : vt diutiùs viuere frigoriq; possint externo resistere . Hoc ipsum de arboribus iudicandum est : vt enim ipsæ maxima robustissimaq; sortitæ sunt corpora, ita cæteris etiam vegetabilibus robustiùs temporum iniurias ferre , viuereq; longiùs à natura datum est cuilibet pro materiæ suæ robustiori potentia . Quod præcedenti capitulo de truncatis à suis corporibus dictum est, hoc loco pariter adduci potest: & si hæc viuunt, vt cinnamomum, & Guaiaci lignum, ab arboribus seiuncta: magis fruticum, & arborum fructus, quorum perfecta sunt corpora, & non corporum partes, viuent: maxime, quòd in ipsis propagationis ignis vitalis asseruetur . Hæc omnia quòd motu manifesto viuant, patet: nam alimentum ex aqua per terram & suas radices manifestè sumunt , vt ab eorum incremento cernitur oculariter . Non video, cur hîc diutiùs immorādum sit:
ad ea

quibus etiam in medicamentis contra corruptionem aptissimis vtendum esse videtur, cum non alia potiore via propulsatur infirmitas, quam corruptionis euitatione per transmutationem facta. Nam omnis expulsio naturam debilitat: evacuatio minus, quia non ita violenta: minimè quidem transmutatio, eò quòd naturalis sit. Nulla tamen transmutare possunt, quæ non fuerint prius à suis crassioribus corporibus omninò spoliata: cuius quidem spoliationis in posterum suo loco habituri sumus rationem. Cum igitur nulla corpora tardiùs ad vitam perveniāt, quam ipsa metalla, per ea quæ dicta sunt: ad infirmitatem ipsam perquam optimè vitandam atq; pellendam sunt aptissima: vix enim aliquod metallum annorum milib. à natura producitur. Vnde facile colligi potest, quòd quò diutiùs sub cælestium virtutū in eius formatione steterit obedientia, eò etiam excellentiùs illi fuerunt huiusmodi vires, atq; cælicę virtutes impressę. Quapropter hoc præ-

cate-

cæteris corporibus omnibus à natura creatis accipe: cuius virtutibus à corpore suo separatis ad propulsandã infirmitatẽ vttere. Selige tamẽ illud, quod reliquis pretiosiore formã nactũ fuerit. Non secus de vegetabilibus & animalibus intelligendũ est. Electionem autem in his omnibus quivis vel mediocriter instructus in Physica, facere potest. Papyrus his implere vanũ esset opus, maximè quòd apud Plinium & reliquos disertissimè sint evulgata. Interitus per accidens extra naturam, quem acceleratũ nominare possumus, duplici causa potest in hominibus accidere, videlicet per inordinatum vitæ modum, cuius remediũ dependet à præcedentibus: aut fortuito casu quodam exteriũs illato, remediũ huius, propter maius minũsve periculum, est ambiguum, & chirurgica praxi contentum: à philosophicis tamen remedijs non immune, quorum præparaciones aliquot in sequentibus, probis non in-
videbo viris. Brutorum, quæ hominũ
etiam

gerit. Post quem si vixerit, obnoxius morti per septenarium, vltiùs septuagesimum annum adimplebit: quem non dicimus hominem præterire non posse: verum hoc tempore pro miraculo videmus accidere, vt quis octuagesimum annum attingat: talemq; boni regiminis in vita fuisse virum oportet. Non frustra putetis, hos annos, quos Iudiciarios vocat, mutationi plurimum obnoxios, à me repartitos fuisse: quia tunc potissimum suaderem illis, qui de tuenda sanitate sunt anxij, philosophicis vt vterentur præseruatiuis: quorum extractionis modum inferiùs explicabimus.

De rerum interitu,

Cap. V.

SVperiùs audiuius vitam hominum, ascensu descensuq; terminatã esse. Nõ est, quòd aliter de quibusvis rebus

bus naturalibus iudicemus: nā omne, quod ortum habet, ad interitum tendit. Hæc sunt omnium extremi termini, quos inter medium esse necesse est. Tale dicitur finis ascensus, & descensus initium. Verum sicuti vita suum constantiæ medietatem, ita suum exordium sumit ab eadem interitus. Rerum igitur interitus est ignis vitalis extinctio, quæ paulatim incipit per declinationem, aut senium, donec vitæ posteriori terminum attingat: quem ubi nondum attigerit, currens dicitur interitus. Hic duplici modo solet accidere, scilicet accidentali natura, vel per accidens extra naturam. Interitus ex corrupta natura per peccatum introductus est, nedum in hominem, sed etiam in omnia, quæ propter usum eius facta sunt: quorum plurima reperiuntur, quæ reliquis tardiùs ad interitum perveniunt, ea de causa, quòd etiam tardiùs vitam acceperint: illa quidē sunt omnium corruptioni minùs obnoxia: quibus

num viuere posse per naturam æqualiter: quod sic intellectum velim tātum, vt pro defectu vitalis ignis præ senio, non plus, nec minus deficeret nutrimentum eius. Hoc vt meliùs intelligatur, constituamus communis vitæ cursum huius annorum septuaginta, quos in decem gradus per septenarium, ascēdentes quinq; , totidem etiam descendentes, partiamur. Erit ascensus numerus annorum trigintaquinq; , descendensq; numerus æqualis erit. A' primo quidem vsq; ad septimum annum primi gradus, proles vocabitur infans, cuius vitalis ignis, & eius nutrimentum debent esse temperatissima, si sanus tamen fuerit natus: quod non omnibus contingit propter parentum intemperiam. Primus & secundus gradus annum quartum & decimum complent: ac in secundo moratur pueritia. Sic deinceps in tertio pubes, vel adolescens. In quarto uir. Et in quinto gradu constans. Vsq; ad hunc gradum ponamus creuisse vitalem ignem, & alimentum

B v eius

eius æqualiter, si boni regiminis fuerit ascendens. Iam ex aduerso ponatur prius gradus scalæ descendens, ut non superet ascendens ultimum gradum, & in eo complebitur annus quadragessimus secundus: quo completo, constantia labitur in senectutem. Erit igitur vir in constantia vitæ proportionatæ, non ascendens, neque descendens, annis quatuordecim: hoc est, à vigesimo octavo usque ad quadragessimum secundum: à quo labens in senectutem per septem alios annos, in secundo gradu scalæ descendens quadragessimum nonum perficit annum, totius vitæ periculosissimum, ob septenarij numeri critici revolutionem in seipsum. Hic summa diligentia procurandum est, ne violetur naturalis proportio dicta. Hinc, à senectute scilicet, labitur in tertium descensus gradum, & fit decrepitus, usque ad annum quinquagesimum sextum: quo rursus per septenarium repuerascit, in quarto descensus gradu, quo usque sexagesimum tertium annum attingit.

etiam brutalium, eadem est ratio: quia brutalem hominem tractare, physicū est officium: rationalem verò, Theologicum potius, quàm Philosophicū. Insensatorum autem interitus, quo ad descensum, idem est cum precedentibus. De rerum interitu dictum sit hactenus.

THEORICAE CHYMISTICI
artificij Naturæ Tractatus II.

*De corruptione & generatione, tam
naturalibus, quàm artifi-
cialibus,*

P R A E F A T I O.

Non sine causa post vitam & interitum rerū, de corruptione & generatione tractabimus: tum, quòd naturalibus illis vita cælitus infunditur, & artificialibus medicamēta præparantur, quib. equata vite proportio seruari potest. Perfecta quidē, nō absoluta perfectio-

fectione: sed (vt ita dicam) deriuatiua
creata sunt omnia. Verum quia deri-
uatio nescio quid imperfectionis ad-
fert, propter esse quod habet ab alio,
corruptionem admisisse videtur. Et ne
per hanc rerum vastatricem tota mun-
di machina rueret, voluit summus re-
rum artifex, vt eam mox rerum laben-
tium restauratio subsequeretur: non
ex corruptione, sicuti docuerunt aliqui,
dicentes, corruptionem vnus esse ge-
nerationem alterius: tanquam ex qua-
litate corruptionis foret generatio:
quod absurdum est. Nam ex mala ra-
dice bonus fructus nullo modo produ-
ci potest: sicuti nec malus ex arbore bo-
na. Verum postquam summus artifex
videret malum ad bonum, quod creâ-
rat, accessisse: voluit sua bonitate hu-
iusmodi malitiam reprimere, non sup-
primere, donec illi placitum foret: ma-
lo mox subdens bonum, vt quod cona-
retur malum exequi per corruptionem,
non ex suo conatu, sed ex frænatione
sui conatus, in bonum, hoc est, in gene-
ratio-

rationē transfiret. Sic immutabitur sententia, scilicet Corruptionem vnius generatio subsequitur alterius. Dicit fortassis aliquis, per corruptionem hinc intelligi formarum priuationem. Respondetur: Si res multiplicandæ per generationem ex præcedente corruptione forma sua priuarentur, nunquã sibi simile generarent: vt suo loco deducetur infra latius. Quod Philosophus Corruptionem vocat, alij formarum latentium indagatores, & maximi philosophi Transmutationem elementorum adinvicem, eorumq; mixtionem, & ipsius materiæ dispositionem, aliquãdo Formarum occultationem vocauerunt. Generationem autem, influxum forme celestis in materiam, hoc modo, vel alio dispositam esse dixerunt, alias formarum occultarum manifestationem. Verum quia iam hæc in scholis vocabula recepta sunt, non immuto, sed in bonam potius partem interpretor, & eisdem etiam in sequentibus vtar. Et cum naturæ secretorum investiga-

C

toris

toris philosophi munus & officiū existat, artificium eiusdem artificis imitari naturæ, de corruptione generationeque naturalibus tractare prius, rationi consonum erit, ac ordini: quàm ad corruptionis & generationis artificialium exercitia devenire.

De naturali corruptione,

Cap. I.

CORRUPtio naturalis est occultatio manifesti sub suæ potentialis formæ retentione. Si per formæ priuationē diffiniretur, destrueretur ipsa generatio: nā quicquid aliquo priuatur, eius illi prorsus nihil manet. Quòd si granum frumenti satum in terram, per corruptionē sua forma priuaret, nunquā aliud granū sibi forma specifica simile generaret. Quapropter generationis initium formæ priuatio non est: at bene formæ dicitur occultatio, quæ tantisper sub segetis forma per generationē manifestata latet, donec per eā rursus manifestissime resurgat in priori forma,

centies

centies plus, vel minus, multiplicata. Prior igitur transmutatio naturalis, est prioris occultatio formæ specificæ, in aliam virtute potentiaq̄ retinentē eiusdem transmutati speciem, aut formam specificam. Aliquoties evenire solet, vt granum in terra corruptum, propriā suæ speciei formam amittat: & tunc non transmutatur in segetem, neq̄ in spicam, sed in lolij fruticē transformatur: quia nō transit per proprium extremi sui medium, sed per alienum. Est enim sententia philosophorum, Quod non fit transitus de extremo ad suū extremum, nisi per medium de utroq̄ participans extremo. Verum in generatione lolij medium, quod est lolij frutex, nō participat cum utroq̄ suo extremo: & ideo non fit generatio semini similis: at absimilis, & contra naturam. Per hoc constat generationem priuatione formæ factā, degenerationē dici posse: quæ nō pugnat cōtra diffinitionē, quā ponimus: at potius affirmat, eò quod subdimus, Cum retentione suæ formæ

C ij poten-

potentialis: quæ non differt ab actuali, nisi per occultationem, id est, per accidens. Quicquid enim occultatur naturaliter, vel de sua manifesta forma transformatur, naturam suæ formæ non transformatur, sed in aliam rediviuam commutat. Non sic de grano, quod in lolium transit: hoc non immutatur solum, sed etiam transformatur. Est enim aliud transmutari, & transformari naturaliter: nam omne quod transformatur, in sua specie non remanet: quia species à forma deducitur, sicuti granum & lolium diuersarum sunt specierum. At granum & seges, licet sub mutatis formis existant, non sunt propterea diuersarum specierum, sed vnius & eiusdem: quod postea patet ex productione grani similis per spicam. Iterum: Occultum & manifestum hinc in diffinitione substantiæ non differunt, sed accidente solum: quia de vna & eadem successiuis temporibus apparente, intelliguntur. At granum in lolium transformatum, non retinet propriam substantiam, sed aliam recipit

pit ante influxum: ergo non cadit ista corruptio sub nostram diffinitionem philosophicam: sed potius sub corruptionem, quę nature destructio dici potest, vt est peccati munus. Non debent igitur huiusmodi generationum defectus ascribi nature, sicuti solent ineptè nimitum aliqui, nature peccatum appellare: sed indisposite, vel defectuose materię, minùs aptę, quàm influxum verę suę formę patiatur induere. Nam secundum dispositionem materię (quam aliqui Meritum vocant) agit forma. Quod suprà de grano dictum est, de ceteris vegetabilibus intelligi potest. Nō est animantium & mineralium corruptio diuersa, nisi per accidēs. At quia corruptionem generatio subsequitur, ad eam accelerandum est: cui reliquorum duorum generum etiã corruptionem includemus.

*De naturali generatione,**Cap. I I.*

EX occultatione manifesti prædicta, sequitur generatio, quæ manifestatio dicitur occulti. Sicuti granum, quod erat manifestum, occultatur per corruptionem, & inde stipula, vel spica manifestat per generationem, quæ prius occultabatur sub forma grani: sequitur inde seminis productio, quæ fit in propagationem: at ista secunda generatio, quam propriè multiplicationem esse dicimus, non ita citò corruptionem sequitur, sed successiuè. Rerum omnium speciales corruptiones atq; generationes fieri non possunt, nisi per generales quasdam eas omnes præcedentes elementorum corruptiones & generationes. Est enim elementorum corruptio, naturalis eorundem adinvicem permixtio, vel transmutatio: quæ etiam alio modo non fit, quàm occultatione forme vnius elementi sub alterius prædomi-

dominantis forma. Generatio quidem eorum, est occultantis & occultæ iam elementorum formarum, solutione cōgelationeq; suis, manifestatio: verbi gratia; in aërem aquæ per naturæ magisterium solutæ forma, sub aëris forma per corruptionē, hoc est, resolutionem, occultatur, & manifestatione generatur aër, qui prius in aqua fuit occultus. Postquam aliquandiu sub aëre nubis forma latuerit aqua, nubis resolutione facta, rursus emergit ac manifestatur eiusdem aquæ forma per generationem, id est, occultati manifestationem: quæ generatio duplex fuit, scilicet nubis & aquæ: nam ex aqua generatus est aër, & ex aere rursus aqua generata fuit. Hoc artificium naturæ specialius in sequentibus demonstrabitur. Nunc ad animantium generationem veniamus. Illa quidem, ut vegetabilia, semine propagantur, quod ex abundanti nutrimento producitur: sicuti semen humanum in propriam ter-

ram fatum & sibi convenientem, corrūpitur, vel transmutatur in embryonem, qui postmodum in sua debita membra formatur ad vitæ receptionem, & generatur alius homo similis illi, à quo semen decisum est: mas, vel foemina, secundum seminum dispositionem, vel prædominationem. Itaq; sexu, sensuq; solùm differt hominum & reliquorum animantiū generatio à vegetabiliū generatione. Sed mineralium & metallorum generatio longè diuersa est: nam eorum foetus, patris, aut matris, vt præcedentium, similitudinem non referūt, neq; formam. Scimus enim ex terra & aqua parentibus, aut remotissimis principijs, generari metalla. Subtilissima quidem aquæ substantia, terræ visceribus, & cavernis inclusa spiraculum nō habentibus, igne subterraneo decoquitur, & per subtilem resolutionem in vapores continuos ascendentes & descendentes, transmutatur. Et quia non habent exitum, hoc naturæ magisterio per multos annos cōtinuato, fit, vt maxima

xima huiusmodi quātitas aquæ restrin-
gatur in minimam quantitatem: inde
fit, vt ita ponderosum evadat argen-
tum viuum, alterum, & fœmineum se-
men metallicum. Ex altera parte sub-
terreaneus idem ignis terræ subtilio-
rem substantiam adurit, ac longo
temporis successū in sulphur naturæ,
liquidissimum, ac fluens reducit: etiam
alterum, & virile semen metallicum.
Hoc si fortè lapideas caernas ob sui
subtilitatem igneam penetrauerit, cum
argento viuo miscetur, & ex his duo-
bus feminibus in matrice terræ clusis,
per eorum corruptionem & transmu-
tationē generatur metallum, patri ma-
triq; fœtus haud similis: at multò diffe-
rens, vt videtur. Quapropter semen ex
se non producant naturaliter in suarū
specierum propagationem, vt alia duo
genera: sed ex primis, & remotissimis
principijs iterum excitatur aliud semē.
Si tandem de medijs mineralibus ali-
quid in medium adferre licet: producū-
tur ex terra & aqua prius, quàm in sul-

phur & argentum viuum transmutentur: nam interea multa generantur, vt salia, chalcantum, & alumina diuersarum specierum: quę quidem omnia tendunt ad metalli generationem, aut lapidum, quos pretiosos vocant: quorū etiam hac in parte meminisse decet: nā & isti constant ex vaporibus metallicis: quod ars per experientiam philosophos naturales docuit, scilicet ex metallorum solutorum depuratis liquoribus adinvicem proportionē mixtis, lapides pretiosos arte generari posse, perquam similes illis, qui per naturam generantur. Isti quidem ex aquę mineralis purissima substantia, quę in vaporem subtilissimum resoluta, diu satis sub cęlestium virtutum obedientia fuerit, constant, vt mineralia: verū si ad hanc substantiam sulphur accesserit lapideum, aqueam huiusmodi substantiam in lapides congelabit, istius, vel alterius coloris, vel virtutis: talisq; resplendentię, qualis ambarum partium componentium puritas, vel impuritas

puritas fuerit. Ignobiliorum verò lapidum & obscuriorum generatio non est à prædictis diuersa, nisi propter diuersam & impuriorem proximorum suorum principiorum substantiã. Nũc de artificiali magisterio corruptionis & generationis dicamus.

De artificiali corruptione,

Cap. III.

Naturalẽ imitatur artificialis corruptio, per id, quod compositorum à natura corporum formam separatione partium occultat. Verũ quia non potest manualis artifex naturam in suis imitari principijs: hoc est, quia nõ potest elementa simplicia, sicuti natura, tractare: cogitur ea venari principia, quæ natura sub compositione corporum occultauit. Quæ in re discrepat ab artificio naturæ tantum in sua corruptione, quod indi-

diuidua retrahit ad suum genus, illa genera dilatat per suas species in indiuidua. Dicit enim artificialis corruptio, partium componentium à suo toto separatio: quam artifex duplici causa facit: priorem exposuimus: posteriorem audite. Non operatur natura per subtiliationem & mundificationē in omnibus suis principijs inferioribus: at simpliciter vti illis, vt illa præparata sunt, ad formæ receptionem: aliàs ex omni metallo faceret aurum. Et in eo superat manualis artifex opificiū naturæ, quod partes à toto per suum artificium separatas, in summam subtilitatem, quantum fieri potest, redigit. Subtilissimum profectò fuit manualis artificis ingenium, dum sub ætheriis suis corporibus latentes formas atq; cælestes, ab omnibus elementaribus & crassis corporibus liberat & separatas, extrahere posse, firmiter sibi persuasum habuit: fecit, & experimento comprobauit. Non enim possunt virtutes, formæq; cælestes haberi simplices ab artificibus, cum nec
in

in cęlo sine suis ætheręis corporibus existant : sed illis indigent , tanquam retinaculo, vehiculoq; sic etiam elementa simplicia non persistunt , nisi in corporibus formisq; cęlestibus . Inferiora quidem ita mixta sunt, vt in quouis quodlibet actū sit ac potētia, quę causa permutationis est ad invicem.

De artificiali generatione,

Cap. IIII.

NON secus ac ipsa natura corruptionis occultatione manifestat id, quod prius occultum erat in manifesto: manualis artifex occultatione cōpositi manifestat id, quod sub eius compositione delitescerat. Compositum enim in ea tātūm resoluitur, ex quibus compositum est. At omne corpus ex elementis constat. Quapropter in elementa resolui necessum est. Quatuor tamen sunt elementa quibusvis nota. Verūm quicūq; manuali corruptione corpora

pora solvunt, tres partes duntaxat inveniunt, scilicet aquam, oleum & terram. Vbi ergo est quartum elementum? Responsio facilior est, quam vt describi debeat. Natura quatuor elementa composita per corruptionem & mixtionem eorum adinvicem, cum simplicibus elementis iungit in generationem omnium. Inde sequitur, omnibus corporibus inesse cum compositis etiam elementa simplicia: quod dubium non est. Sed quia natura tria tantum elementa composita nostris obnoxia sensibus esse voluit, vt ignem in centro terre, tactui: terram huic, & visui: quibus & aquam: noluit etiam, vt arte plura sensibus essent perceptibilia. Aërem autem alijs non permixtum elementis, quis vidit unquam? aut tetigit perceptibiliter, aliove sensu quopiam percepit? Nonne sufficit, quod ars naturam imitetur? Propterea non deperit aër arti, non magis, quam naturæ: nam semper aquæ, & igni, qui est in oleo, permixtus est. De quo latius disputabitur, cum artem
appro-

approbare destillatoriam oportebit in sequentibus. Simplicia corporibus inesse compositis elementa qui negauerit, primam rerum generationem omnium etiam hoc ipso negabit: quia non magis potest materia sine forma, quam sine viro foemina, vnquam generare. Hoc est igitur naturalium philosophorum studium potissimum, vt illa cum caelestibus virtutibus, quae sub ipsis latent, habeant, ac de crassioribus elementis inferioribus, tanquam à carceribus teterrimis eruant in vsum rei medicae, vel vitae sanae conseruationis. Hæc sunt, quae de corruptionibus & generationibus, arte, vel natura factis, impræsentiarum dicere proposueram.

THEO-

THEORICÆ CHYMI-

stici Artificij naturæ tra-
ctatus III.

*De arboribus: vna Infirmitatis, &
Sanitatis altera,*

P R A E F A T I O.

FRustra certè corruptionem & ge-
nerationem arte factas, ad imitatio-
nem industriosæ naturæ scripsissem, ni-
si postmodū, quid inde sequeretur v-
tilitatis, adderem. Antiqui Philosophi,
sibi nedum, sed sui temporis coætaneis
videntes ac posteris, artem hanc Her-
culeo labore partam, hominibus non
inviderunt: imo potius liberalissimè
communicârūt, sicvti plurimis eorum
in lucem editis monumentis apparet.
Illiverò, qui propter ingenij sui rudita-
tem, aut ignauriam intelligere prima fa-
cie nō potuerūt, viliter & abiecto quo-
dam animo, præter omne viri studio-
sum

sum officium, indigne vilipendere cœperunt, quod omni laude præ cæteris omnibus studijs ac laboribus dignum erat. Quid mirum? cùm videamus hæc ætate ferrea virtutes ferè omnibus abiectas, earumq; locū omne, quod frivolum est ac ociosum, occupare. Quid inde? Margaritam hanc propter obtusos, obscuriq; homines ingenij sepeliãt; aliosq; probos & ingenio præstantissimos ea priuabo viros? Absit. Stylo potius humilimo, quibusvis etiam familiarissimo, rem omnẽ aperiã, nequid malignis calumniarum sit reliquũ. Videamus tandem, quid adhuc nutriant veneni, quod in hanc artem evomant. Adeste, qui Musas æquo, non ficto, colitis animo: & his, quæ vobis præparata sunt, fruamini. Contrà vos, qui spernitis ea, quæ colenda sunt, & aspèrnãda colitis, fugite procul hinc. Bætæ sunt hæc labijs insuetæ vestris: carduos, ite, pascite vestros.

D

De

*De arbore Infirmittatis,**Cap. I.*

Quatuor in cęlo Planetis imperfe-
 ctioribus quatuor in corpore no-
 stro correspondent elementa: videlicet
 Saturno, Mercurio, Veneri & Marti,
 Terra, Aqua, Aer & Ignis: ex quibus
 conflatum est. Inde fit, vt corpus
 hoc infirmum esse dicatur propter par-
 tium imperfectionem. Plantabimus
 igitur ex his arborem, cuius radicem
 ascribemus ipsi Saturno: per quam
 varius ille Mercurius, & Venus trun-
 cum & ramos ascendentes, folia, flo-
 resq; Marti præbent fructus inde feren-
 ti. Occurrit hęc maximum inter anti-
 quos & recentiores Medicos dissi-
 idium: hoc ponere visum est: non, quod
 cōtra quemquam scribere cupiam, sed
 vt videant recentiores opinionem an-
 tiquorum: illam exacte satis examinēt,
 ac omni ex parte visitent, si quid inve-
 niant authoritatis ex luce nature, quod
 eam

eam labefactare queat, ac Hermetem Trismegistum & suos, Hippocratis reddere discipulos. Sin minùs Hippocrates, & sui, fiant Hermetis discipuli: non est, quòd partium altervtra suos scriptores adferat: aliàs, vt antea, lis indecisa perpetuò manebit. Solam authoricem statuunt Medicinæ iudicemq; Naturam: cuius etiam authoritatibus ex eius luce deductis, inter se pugnent. Aggrediar interim opiniones, quantum in me fuerit, describere, tam vnus, quàm alterius partis. Recentiorum est omnium sententia Medicorum, quatuor in humano corpore humores existere, quos atram, flauamq; bilem, sanguinem & pituitam vocant: ex quibus corpus suum physicum constituunt: hac scilicet adducti ratione, quòd humano sanguini de vena, vel alio loco tracto, videant aquã supernatare, quã pituitam vocant: huic etiam aliquid flauis mixtū atriq; colorū: ex his manifestis quatuor elemēta, quib. humanū corpus cōstat, esse iudicāt. Nil mirum, q̄ cum ipsi ma-

D ij nife-

nifeſtam ſolum ſectati naturã, occulte
penitus ignari ſint, nõ aliàs de rebus iu-
dicare poſſunt, quam ſuperficialiter.
Verum non ita ſe res habet in occultio-
ribus, vt infra patebit. Non egrè ferent,
ſi quidpiam adducamus, non liuoris in
ipſos, at charitatis potiùs cauſa : vice
verſa nos gratiſſimo ſeremus animo,
quicquid in ædificationem artis Medi-
cæ contra nos etiam attulerint, vt ſuprà
diximus. Nonne vident corpus & ſan-
guinẽ, eſſe duo diuerſa corpora : prius
videlicet, quod alitur, & ex ſemine pro-
ductum eſt : alterum, quod alit, ex po-
tu ciboq; proveniens externis ? Iudi-
cium igitur eorum eſt in alente & ex-
terno corpore : non in eo, quod ſubie-
ctum eſt accidentium peccantium. Et
ita cibis & potibus in ſanguinẽ & ex-
crementa ſua tranſmutatis medebun-
tur, non indispoſito corpori naturali,
ſed accidentalì cuidam & excrementa-
li. Si dixerint, nullam eſſe differentiam
inter ſperma & ſanguinem, eò quòd af-
firmabunt ex ſanguine ſuperfluo pro-
ductum

ductum hoc esse: respondebitur, quòd non ex sanguine, qui adhuc in venis, aut alio quovis loco hæret, est spermat: sed ex sanguine iam in alimentum trãformato: quod amplius non est sanguis, sed alimentum ad membra nutriẽdum: ex cuius nutrimenti superfluo generatur. Rursus contra, Sanguis purissimus, & à reliquis tribus humoribus, quos vocant, repurgatissimus, quatuor in se continet elementa, puriora & sinceriora, quàm illa sunt, quę in sanguine fore videntur: quod arte Chymistica demonstratur evidentissimé. Non indiget ergo natura vilioribus in alimentum sui corporis, cum pretiosiora possideat. Iterum contra: Nullam facit natura separationem, præter quàm ad eiectionem superflui, necessarijquẽ retentionem. Cum igitur ipsa partes à Medicis recentioribus assumptas separet à sanguine retẽto per ipsam, in reiectionem id facit. Probatur ex eo, quòd natura per separationem non generat: sed per commixtionem, quam in sanguine

D iij puro

puro facit per minima. Per separationē autem corrumpit ad mundificationem & subtiliationem, sicut infra dicetur, & ex artificio naturæ docebitur. Si quæ sint, quibus hæc refelli queant, manifestis naturæ testimonijs adducantur cū aliqua modestia: non, vt consuetum est, clamoribus & calumnijs in veritatē naturæ q̄ lucem invehendo. Humaniter accipiemus, & hilari prorsus animo respondebimus: non verbis tantum, sed ad oculum demonstratis operationibus ex ipsius naturæ luce deductis, si fuerit opus: vt lis coram quovis iudice, non partiali tamen, decidatur. Interim vt alijs etiam liberum sit nostro corpori physico, quoties volent, opponere se, quod & quale sit illud, non ex nuda superficie, sed ex tribus dimensionibus, quibus omnia corpora constant, explicabimus: vt manifestiora minùs apparentibus opposita, iudicari valeant. Ingenuè fatemur, humana corpora quatuor elementis esse naturaliter composita: verum quia tria tantum sunt ea, quæ sub sensus nostros cadunt,

scili-

scilicet terra, aqua & ignis (vt supra dictū est) ijs etiam contenti sumus: nā insensibilia nō curat medicus. Quartum elementū, aer scilicet, nō est per se, nec in subiecto perceptibilis. In vento & in nube nō sentitur aer: sed aqua, quę per transmutationē est aeri permixta. Non ita de igne: quoniā nō solūm eius subiectū, vt lignū, sed ignis ipse ardens manibus tangitur: & in oleis causticis non solūm oleū, sed ignis ipse causticus existēs in oleo, lingua percipit. Quapropter Medici omnium antiquissimi, iudicārūt, illa tria, quę diximus elemēta, Medicinam cōcernere. Nec huic opinioni suę voluerūt assentire magis, q̄ ex luce naturę per experientiam comprobare tur. Quo factum est, vt alium dictę naturę tentārint in omnibus introspicere. Nihil aliud ibidem invenire potuerunt vnquam, nisi tria, quę dicta sunt. Aerē simplicē, aut cōpositū, ab alijs nullo segregare potuerūt artificio: sed semper aquę didicerunt, vel igni, sub oleo permixtū esse: qd liquebit infra latius. Arborē igit plantārūt infirmitatis, cu-

ius Saturnia radix, & oēs partes arboris eiusdē solidiores existūt: succi oēs, qui p ipsā radicē assurgūt in truncū, ramos, frondes, flores, & fructus, Mercuriales: at calor & ignis, qui succos huiusmodi sugens à radice trahit, Martialis: Venerem ipsam aeris loco sub Mercurij pinguiori liquore, qui Martem libenter in olei forma sequitur, concludentes. Nā vnicum dicunt esse liquorem in rerum natura, non plures: quod sic probant: Natura quatuor elementis tantum vtitur pro materia suæ compositionis, inter quæ non est, nisi vnicus liquor, qui est aqua: sequitur, & in compositis nō esse plures vno. Interim ad arborem redeamus. Ab istis tribus, quæ dicta sunt, morbos omnes in suum corpus physicum, quod spermatis esse dixerūt ac alimentis, confirmantes imprimi, tria tantum esse morborum genera generalissima docuerunt constantissimè: cuiuslibet etiam generi suas species assignarunt. Sicut radix in terra, necnon rami supra terram, in varias extremitates dilatan-

latantur: ita etiam Saturnus physicus et
 infirmus, varios suos morbos in huma-
 ni corporis terram, id est, in omnes so-
 lidiores eius partes, imprimit. Mercurius
 etiam infirmus, per truncum & ra-
 mos omnes in humanū liquorem suos
 morbos infundit. Et malè sanus Mars
 etiam physicus, ignem humanum va-
 rijs flammis accendit. Hoc opus, hic la-
 bor est Medici, cuius horum generum
 suas peculiare assignare species: vt vi-
 ce versa queat arbor hæc infirmitatis,
 in sanitatis arborem transmutari. Sed
 ne cuius videatur absurdum, quòd
 Planetas in artis nostræ tractatione
 sumpserimus: dicendum erit ulterius,
 qua ratione id factum sit. Sūt enim Sa-
 turnus, Mercurius, Venus atq; Mars,
 propter suos nunc malos, modò bonos
 aspectus, quos indies corporibus no-
 stris infundunt, ambigui: quapropter
 contrarias passionum facultates impri-
 munt: vtpote Saturnus incoelix, igna-
 uiam, pigritiam, socordiam & graues
 ac Saturnios morbos imprimit: Mer-
 curius

D v

curius

curius aſtutiam, nequitiam, circumvẽ-
tiones, furta, & Mercuriales morbos:
Venus concupiſcentiã, corporũ turpẽ
ſocietatẽ, & Venereos morbos: Mars
aũt latrocinia, iugulationes, ſeditiones,
homicidia, Martialẽſq; morbos. Con-
trã bonas etiam imprimunt fortunati,
quib. reſiſtere malis, animo quidẽ poſ-
ſumus: vt Saturnus fortunatus, quem
vocant, bonam imaginationem & ſpe-
culationem, ob ſtudiũ gradum, quem
obtinet, nobis adminiſtrat: per quas
ad Mercurium pervenimus, qui perce-
ptionem, & veri iuſtiq; diſcrimen à fal-
ſo, cognitionis gradu ſuo tradit: Ve-
nus autem quia gradui præeſt amoris,
pudicitia, caſtiq; dilectionem, & amo-
ris honeſti nobis imaginẽ ob oculos de-
pingit: Mars fortunatus vigilantia ad
reſiſtendũ tẽtationib. addit: non, quòd
abſolutè faciant id, quod ſolius eſt Dei:
ſed mediatè, ſic diſponente natura cæ-
leſti, cui Deus hanc poteſtatem dedit.
Corporale remediũ arte noſtra quĩ
ſit adhibendum, audietis inferiũs.

*De sanitatis arbore,**Cap. I I.*

SVmma cum reverentia triadem in
vnitate coluerunt antiquissimi phi-
losophi: tam illi, qui Christum ignorâ-
runt, quodâ instinctu diuino nimirum
illis eminens apparenste: q̄ illi, qui comi-
nus illuminati, Christum sunt amplexi.
Nā ea, quam in Diuinitate summo de-
core colimus ac fatemur, trinitas in o-
mnib. que à summo D.O.M. creata sūt,
illis, qui secreta nature perquirunt abdi-
tissima, sui specimē atq; figuram offert:
quod in Practica nostre Physices aper-
tissimis docebitur exemplis. In corpo-
re primū humano tria sunt, que requi-
runt ad eius sanitatē cōseruandā: vtpo-
te Sol, Iupiter, et Luna physica. Planteē
ex his igitur sanitatis arbor, cuius radix
& solidæ partes Iupiter existat, per cu-
ius truncum & ramos Lunarīs liquor
ad Solem ascendat: non aliās, quā in
humano corpore quatuor Planetas
existere

existere diximus. Perfectiores atq; tem-
peratiores, etiam tres, quos in arbore
sanitatis ponimus, pulcherrimo quidē
ordine iubilant, animumq; referunt in
corpore: sicut illa quatuor ad corpus
applicantur & ad animum. Hinc fit, vt
antiqui philosophi rem ipsam intelligē-
tes, cum alicui vellent amico felicitatē
imprecari, ternam atq; quaternam illis
beatitudinem optabant: hoc est, animi
corporisq; sanitatem: quod aliās Mens
sana dicitur in corpore sano. Verūm
ne hęc antiquissima, pulcherrimaq; sen-
tentia prætereat indecisa, Mentis prius
sanitatem exponemus, deinceps cor-
poris. Tribus facultatibus pollens, vt-
pote Ratione, quę Solis est: Intellectū,
qui Lunę: Memoria, quę Iouia facul-
tas existit, mens nostra sanitatem adi-
piscitur: quorum etiam physicorum
Planetarum tres gradus esse dicuntur
ad summam illam adeptionem: videli-
cet Iouis virtus, Lunę potentia, Solisq;
miraculum, quos præterire nemini li-
cet. Ad corporis sanitatem veniamus.

Dixe

Dixerunt hominum doctissimi, rerum naturalium experti, Solem generare Solem: & amplius, omnium patrem esse, Lunamque matrem: Terram nutricem, & Aerem ventrem, vti videre licet ex scriptis Mercurij Trismegisti. Quid per Solem, per Lunam, Terram, & Ventum, aut Aerem intelligat Hermes, diligenter inquirendum est. Certius esse nihil potest, Solem illum, qui viginti-quatuor horarum spacio totum orbem circuit, rebus omnibus à natura productis vitam influere naturalem. Ergo Sol est in illis omnibus potentia & virtute per vitam. Deinceps vt Sol idem influxus suos ad inferiora mittit per Lunam, quæ vigintiocto dierum spacio semel cum dicto suo Sole caelesti modo coit, circulumque suum perficit: non aliàs ignis ille solaris vitalisque rerum animales virtutes, quas à vero Sole recipit, in omnia sui corporis membra per suam Lunam, id est, aquam, vel (vt aperitiùs loquar) per suum liquorem, quem supra diximus ignis esse nutrimentum, infun-

infundit. Tandem per ventum aerem intelligit: hic autem (vt supra tetigimus) medium tenet inter ignem & aquam: eóq; sine vita persistere non potest, non magis, quam extrema sine medio. Per terram vbera naturæ nobis indicat, per quæ lac illud, quod audiistis, fœtus omnis in alimentum & suæ vitæ sustentationem fugit. Ecce frater, quod antiqui tot ænigmatibus velârunt, innumerisque voluminibus prosa, carmineq; cecinerunt occultissime, breuibus, apertissimisq; verbis in tui gratiam reuelatum munus offero: nec à te cupio, quòd retribuas aliud, præter quàm in posterum artem hanc non vituperes, neque detractes amplius: at potiùs toto conatu diligas amésq;: nec secus, ac ipsum te, colas, & vsuram inde colliges: quam vt assecutus fueris, Deo gratias immortales agas, & in vsum dilectionemq; proximi tui, quicquid ex ea collegeris, eroges. Quod si feceris, labores tuos benedicet D. O. M, animabísq; professores artis huius ad maiora

iora tibi probisque viris detegendum,
quæ latuerunt hæctenus. Interim ag-
grediar:

*Solis & Luna vestrorum, o vos, qui sa-
nam vitam cupitis, curam agere decet
per Iouis temperiem.*

Superiùs abundè satis dictum est, quid
Sol sit in homine, quid Luna. Quid
autem sit Iupiter in arte nostra, satis e-
tiam constat ex præcedentibus. Ve-
rùm ne cuiquam lectorum ob segni-
tatem defecisse dicar, latiùs explicabo.
Temperamentum cibi potùsq; tem-
peratorum, plurimum potest ad sanæ
vitæ conseruationem: quod omnibus
notum est. At in vno solo tempera-
mentum non fit, nec etiam proportio.
Considerandum est igitur, ad minus
duo fore debere, quæ temperiem ad-
mittant. Quapropter in Ioue nostro
duas esse qualitates dicimus, vtpo-
te calidum & humidum radicalia, vel
naturalia: quæ sic æquari debent,
vt librata bilancem ad angulos rectos
suspèn-

suspensam habeant : aliàs sana vita subsequi non poterit. Proportionem hanc qui seruauerit, ad vltimum vsq; vitæ terminum sanus poterit viuere. Diuersas rationes huius tēperamenti scripserunt aliqui, scilicet Galenus de tuēda sanitate, Marsilius Ficinus etiam de triplici vita, necnon alijs quàm plures doctissimi viri Medici, quorum scripta legi poterunt. Omnes in eo cōueniūt, vt louem sibi tam in cibis & potibus tēperatis, quàm in alijs vitæ motibus cōciliēt. Supervacaneū foret, ea, quę iā ab alijs amplissimè sunt edita, recensere: verùm hoc addam, ingentem fore laborem, tam in cibis & potu, quàm in reliquis actibus, louem semper obseruare. Quòd si fortè per excessum, vel defectum alterius partis inæquat a reddatur proportio, quia non est humanum cognoscere posse naturæ proportionem æqualiter : non suaderem, vt quis per supplementum defectus, aut detractionem excessus, vt solitum est hac tēpestate, procederet : sed potius hoc munus

neris & officij nature committeret: verbi gratia, si quis ob excessum cibi, vel potus, oppilationem stomachi pateretur, ignisq; naturalis vires digestivas debilitasset, consulerem prius a potu cibiq; tãtis per vt abstineret, donec alios appeteret ipsamet natura: si forte hoc tardius æquo fieret, paucis admodum ad sustentationem ignis vitalis uteretur: & his potissimum, quæ temperamento Iouem referunt: intestinorum tamen obstructionem clistere tute laxare poterit. Si quis verò per nimium exercitium, aut alias, vitalem ignem accessisset, econtrà suaderem, vt facta quiete quadam ederet ac biberet moderate quidem ea, quæ Iouiam haberent naturam, ne propter alimenti defectum ignis, qui natura est edax, radicale suum humidum absorbat. Has binas methodos observatione facilimas qui secutus fuerit, sanitatem facile tuebitur absque stomachali medicamento. Verum Philosophico more dictarum partium excedentium, vel deficientium, utpote

E Martis,

Martis, Mercurij, vel Saturni, quælibet separatim, vel simul, per transmutationis modum, & nõ per supplementum, aut detractionem, emendari possunt. Nam Philosophica medicamenta non agunt per quantitatem, sed per qualitatem. Quapropter si defecerit Solaris virtus, & in Martialem imperfectionem lapsa fuerit, per Solarem ex altero corpore tractam, est restauranda: sympathia quidem, non antipathia, quia natura naturam appetit, & in sui similem transmutari plurimum gaudet. Quæ de sanitate, vel infirmitate, hucusque Theoricè dicta sunt, per ea, quæ sequuntur in Praxi, clariùs elucidabuntur.

*Theoricæ Physicæ huius
conclusio.*

STudiosorum ingenium peculiariter præ cæteris hoc habet, ut quicquid virtutum assequitur, arte, vel ingenio:

genio : sibi soli non , at quorumvis vsui
commodòque velit esse proprium .
Ipse quidem , nescio , qua vena ductus ,
id vel minimum , quod summo studio ,
labore , ac temporis & ætatis iactura pe
peri , subticere nõ possum , nec amplius
enigmatib. obtegere : cum id arti huic
innumeros inimicos peperisse videã .
Quapropter ea , quæ superius hac
Theorica nostra verbis apertissimis
proposui , nunc in sequentibus per Pra
cticam ei correspondentem , clariori
bus & manualibus ad oculum demon
stratis operationibus elucidare co
nabor . Adeste , qui Naturæ secre
ta cupitis introspicere : vos quoque
detractores , & inimici naturæ , quot
quot aliàs nobis obtrectare soliti , ve
ritati manifestæ huc vsq; restitistis . Ta
lia sunt , quæ vobis vitrò citròq; libera
liter offeruntur . Quicumq; grato rece
perint animo , fructum & alijs ferent ex
suo labore : qui verò non , adferant , qui
bus hæc improbare valeant , papyroq;
publicent , vt possimus illis & manife

stò respondere. Non est, quod suo more solito, post tergus, nostro, vel artis honori detrahant. Aut taceant, aut improbent, vel edant meliora. Stultè quidem agunt, dum veritatem suppressere conati, videant ipsam abundantiùs in lucem emergere: dumq; profectorem vnum huius artis persequuntur, alios decem exurgere sunt experti, qui causam eius acriter defendendam suscipiant. Valeant isti, quod possint: meam intentionem non retardabunt, studiosis quin pro sim ex animo. Praxim igitur Physices ad imitationem artificij naturæ, feliciter incipiam.

CHY-

CHYMISTICI ARTIFL-

cy natura Practica,

PROLOGUS.

VM Hoc nostrum artificiū
dicam imitari naturam : æ-
quum est, vt probabilibus ar-
gumentis roboretur, non
propriè nostram, sed naturæ practica-
fore, quam nos æmulamur. Hinc fit e-
tiam, vt in titulis naturæ Practicam nō
nobis asseribam. Certum est, ignem in
centro terræ centrum habentem, sic di-
sponente natura, sursum aquam, & cū
ea terræ subtiliorem substantiam & i-
gnis, per ventum, vel aerem in nubem
agere : teste Mercurio Trismegisto, di-
cente : *Portauit eū ventus in ventre suo :*
hoc est, semen inferiorum elementorū
omnium Aer sustulit in cælum : quod
Hermes postea subdit, *Ascendit à Ter-
ra in cælum.* Postquam aliquandiu hæ-
serit in illa nubis subtilitate, virtutibusq̃

E iij cæle-

celestibus imprægnatum, & semini masculæ iunctum fuerit, nubis resolutione per calorem deficientem, in aqueum graue corpus vnà cum substantia reliquorum elementorum descendere cogitur in terrâ: hoc est, ad inferiora: quod Hermes inquit: *Et iterum à Cælo descendit in Terram: & sic recipit vim superiorum & inferiorum*: intellige, prolem vtriusq; parētis. Ibi satis clarè docet Hermes, generationem primam ipsius naturæ fieri inter superiora & inferiora, quæ fuerunt ex vno & eodem corpore diuisa per summum artificem, vt generare possent: quia nihil generare potest in seipso, sed in alio, quod ex sui natura sit. Non aliàs in artificio nostro: Nos corpora quævis ex elementis naturaliter composita, recondimus in botriam, vel cucurbitam vitream, quæ terreni globi nobis vicem refert: super quam galeam rostratam ponimus, quæ cælum repræsentat: deinceps ignem exterius agentem sub centro cucurbitæ succendimus, quo resoluitur huiusmo-

huiusmodi corporis Mercurius, id est, aqua, in ventū, hoc est, in aerem, per quē in cælum attollitur: & ibidem existēs aliquantisper, cum suis, quas à cælo virtutes habuit in sui compositione, suis consortibus per minima commiscetur: tandem resoluitur idem aer in aquam, & per canalem, siue rostrum, descendit in terram, hoc est, in vas submissum & recipiēs. Ex hac operatione prima nos Mercurium extraximus. Talis est etiā ipsius Martis extractio, nisi quòd acriori fit igne, per quem ascendit cum sua Venere Mercuriali, scilicet oleo, cui permiscetur: ac eodē modo, quo prior Mercurius, in cælū exaltatus iste posterior, & cum reliquis per minima (sicvti dictum est) mixtus, postea resoluitur, & in terram descendit, ac centrum, nēpe quòd grauis iā sit factus, redire petit. Saturnus autē in fundo cucurbitę remanet adustus & niger. Hoc nostro magisterio plantauimus arborē infirmitatis practicę, vel artificialiter, ad naturalis practices imitationē. Sed vt melius in-

E iij telli-

telligat, quid Hermes velit per hæc verba, scilicet *Portauit eum ventus in ventre suo: & Ascendit à Terra in Cælum, & iterum descendit in Terram:* reassumenda est eius declaratio. Natura per circulationis motum ascensus & descensus continuatum, generationes omnes propagat in finem vsq; seculi. Interrogabit fortassis quispiam, quid nam illud sit, quod ascendit & descendit? Respondebitur: est enim ignis, qui semper & absque intermissione surgit à centro, sursumq; eleuatur ad cælum. At quia natura eius est semper ascendere, descendere nullo modo posset, nisi per artificium naturæ: sine quo per continuum eius ascensum fieret, vt in centro terræ nullus remaneret ignis, nec etiam apud nos: & ita nedum cessaret generatio, sed etiam terræ globus in pulues per aquas et maria solueretur, igne deficiente: cuius calore siccitateq; liquefactio compescitur aquarum humectantium, & his ignis siccitas arce-
tur,

tur, ne terra frietur in puluerem: vt am-
borum consortio conglutinetur in mas-
sam. Hac enim de causâ natura, sagax ar-
tifex, disposuit ex diuinæ Mentis ordi-
ne, quòd ignis ascendens (vti dictū est)
aquarum grauiora corpora secum per
subtiliationem in aerem transmutata,
sursum ferat, tã à superficie terræ, quàm
à concauitatibus eius. Postmodum hu-
iusmodi aqua in aerem trãsmutata, sur-
sumq; lata, cum tam altò pervenerit, vt
ignis vires subtiliantes debilitentur, eò
quòd penes concauitatem primæ sphæ-
ræ cælestis remississimus est, nubis aer
aqueus iterum in suum graue corpus
revertitur, & ignem aeremq; secum e-
tiam transmutat à sua natura: hoc est, à
leuitate in grauitatem: et ita per aquarū
descensum ignis redeat, vnde surrexe-
rat priùs: & non deficiat, sed vbiq; to-
tum vniuersum repleat. In eo autem
quis hesitare posset, quónam pacto va-
leret ignis in centrum terræ descende-
re, cum suprã diximus, eius propriam
esse naturam, vt semper ascendat, etiam

E v aqua

aqua descendens, quæ secum retulit ignem, id minimè facere videtur. Bene dictum est, id facere non videtur: nam alia multa fiunt per naturam, quæ manifestè, vel carneis non videmus oculis, sed ex luce naturæ nobis innotescunt: sicuti non videmus ignem aquam secum deferentem in cælum: de quo tamen dubium non est: ita etiam non videmus ignem ad centrum iterum descendentem. Sed hæc est huius descensus ratio vera. Omnes aque propter gravitatem ex sui natura tendunt per meatus in centrum vsque terræ, donec ab igne ibidem residente rursus pellantur ad superiora: sic eò reportant ignem in ventre suo densatum, unde prius cum eis assurrexerat. Tales ascensus atque descensus nocturni diuque fiunt absque intermissione: nec cessabunt, donec omnia cessent, quæ transitura sunt. Hoc tamen hic prætereundum non est, scilicet aquarum ubi terrarum igne pulsarum aliquando vapores

pores in aliquibus terræ concavitati-
bus recipi, quarum orificia stricta si
fuerint, cum impetu coguntur in ven-
tum erumpere: hinc fit, quòd Her-
mes dicat, *Portauit eum ventus*, potius,
quàm aer: quia celerius defertur ignis
per ventum in sua Venere, quàm per
aerem in Mercurio. Sic etiam arte no-
stra Mars noster ignem requirit maio-
rem, quò per ventum ascendat: quàm
noster Mercurius, qui leui surgit in ae-
rem igne motus. Quòd si terræ con-
cavitates nullum habuerint exitum,
vel saltem minùs amplum, quàm vt va-
pores multiplicati plurimùm exire
commodè possint, inde suscitantur
quandoque terræmotus maximi, qui-
bus castra, montes, & vrbes subver-
tuntur. Pariter & in magisterio no-
stro si maiorem suscitauerimus ignem,
per quem nostri vapores magis mul-
tiplicati fuerint, quàm organorum no-
strorũ concavitates ferant, rumpunt et
evertunt omnia. Ascensus huiusmodi tã
natu-

naturales, quàm artificiales, accidenta-
liter fiunt: alij quidē absq; rumore, vel
impetu subtiliter, vt sensus nostros o-
mnes lateant: & per hunc ventum ita
remissum, intelligitur aer. Descensus
etiam duplici modo fiunt per naturam,
scilicet occulto, sicvti videmus rorem
descendere sine perceptione, donec in
aliquod subiectum tetigerit: ac mani-
festo, velvti per phuiam, niuem, gran-
dinem, & cætera. Hoc naturæ magi-
sterio primo generantur tria prima re-
rum omnium genera generalissima, vi-
delicet Saturnus, sub quo comprehen-
duntur omnia mineralia, propter sub-
stantiam terream in eis prædominan-
tem, qualitate quidem, non quantitate:
quia maior est aquæ substantia in me-
tallis, id est, argenti viui: sed terræ, vel
sulphuris substantia licet multò minor
existat, est tamen in eis potentissima, &
eorū generationis efficacissima: Mer-
curius, sub quo sunt omnia vegetabilia
propter eorum liquorē, quem ab vbe-
ribus Saturni fugunt abvndantissime:

&

& Mars, sub quo continentur animantia, propter vitalem ignem in animalibus vigentissimum & evidētissimum. Idem & nos artificium imitamur: nam à corpore quovis per separationē, aut formarum suarum occultationem, generamus Saturnum, Mercuriū & Martem nostros, manifestatione trium aliarum formarum. Alterum verò naturæ magisterium est, per quod ipsa vegetabilibus & animantibus animalia nutrit. Sumuntur quidem illa per os animalium vnà cum suis corporibus: quia partes animalium elementares, nutrimentorum elementaribus partibus, & subtiliores subtilioribus, similia quæque sui similibus enutriri debent. Verum sed videamus, quam in stomacho natura separationem facit. Nonne pura separat ibidē ab impuris & crassiora, quæ nullius momenti sunt, per meatus abijcit & subtiliora corpora, quæ virtutum sunt cælestium vehicula, retinet in duplex alimentum & vnum quidem omnium corporis membrorum, alterū
vitalis

vitalis ignis nutritium. Nunquid & nos id ipsum facimus artificialiter, cum Saturnum nostrum impurum à suo Ioue remouemus per illius abiectionem, Ioue solo retento? Mercurium à Luna sua cum separamus abiectionem, Luna manente nobis purissima? nec non, quando Martem à suo Sole seruato reijcimus? stomachis nostris artificialibus, & organis ad similitudinem eorum, quibus natura vititur, ordinatis. Quid adhuc in hanc artem insaniunt inuidi, mordacesq; dum clamitant, eius artifices eam non imitari. Fortassis dissentire dicent, eò quòd natura sua cum suis corporibus administret corpora: verum isti suorum corpora medicamentorum abijciunt. Quamvis per ea, quæ superius dicta sunt, abvnde satis respondum sit, clariùs & hinc non pigebit respondere. Id idem, quod artifices isti faciunt, operatur ipsa natura. Nam quod isti suis in stomachis vitreis repurgant atque separant: eos id ipsa suis naturalibus organis animalium,

vt po-

utpote stomachis carneis, facere docuit: sed hoc ipso eos arguit, qui sua sine repurgatione medicamenta solent administrare: nam per id corporibus ægris alimentum potius, quàm medicamentum, videntur exhibere: contra semetipsos agentes, qui generalem quandam methodum posuere, scilicet. Omne medicamentum, quod transit in alimentum, cessat esse medicamentum. At naturales artifices contra dicunt, Vitalis ignis temperatum, alimentum eiusdem, & totius corporis esse medicamentum præ cæteris optimum. Docet hoc natura, cum ad sustentationem sui physici corporis utatur corpore subtilissimo tantum, quò saltem possit cælestes retinere corporum in alimentum receptorum virtutes. Nam absque aliquo corpusculo non retinentur: sed fugiunt ad fontem suum, vnde profluxerunt. Si natura sagax id in suis nutrimentis nos doceat, quid in medicamentis, quæ nutrimentis efficaciora subtilioraque debent

debent esse, demonstrat? Res est per se ipsam clarior, quàm vt latius explicetur. Iam satis amplè me probasse puto naturalibus authoritatibus, artem istam artificium imitari naturæ. Nec est, quòd his diutiùs immoremur, ne librum ex prologo dicamur conscripsisse. Transeamus ad Practicè huius ocularem demonstrationem & manua- lem, quæ tribus tractatulis absoluetur: Primus organa quæuis ad artem requi- sita, continèbit: Secundus fornaces necessarias duntaxat, non superfluas: Tertius absolutissimū operandi modū, nullis intricatum ambagibus. At priùs quænam & qualia sint artis huius orga- na practicalia, videndum erit. Multum fanè refert, ex qua materia cõpingi de- beant, intelligere. Sunt aliqui profes- sores huius artis, qui vel ob avaritiã ex cupro, plumbo, vel terra fictili, sibi ta- lia fabricari iubent: sed quantum erro- ris hac in re cõmittant, non satis intelli- gunt. Istorum hominum duplex est er- ror: vnus, quòd medicamenta simili-
bus

bus preparata vasis, eruginem, aut plumbaginem hominibus intra corpus valde noxiam, sibi contrahunt: alter vero, quod vasa terrea, citra quod sua non carerent plumbagine lithargyriosa, qua vitreata sunt, omnem ferme liquorem imbibunt: vnde paruum dispendium evitare putantes, omnia perdunt. Nulla perfectio materia his extruendis aptior esse potest, quam vitrea: quia non imbibit, vel absorbit liquores, noxaeque nihil tribuit. Verum in multis distillationibus vas ipsum frangi debet ad extrahendas faeces, quibus etiam opus est. Nihilominus quicquid erogatur ad vitra comparanda, suam alias usuram multiplicem reddit. Illa tamen, quibus liquores mundificantur, diutissime sunt nobis vsui. Si forte ex crystallo confici possint, omnium erunt aptissima, perfectissimaque. Nonnulli diuites ex argento sibi vasa fabricari iubent ad hanc artem: verum quod opaca sit materia, non potest artifex distillandum inter, videre, vtrum ignis equo fortior, vel remissior fuerit.

F Non

Nō caret etiam argentum sua virulentiā, quamvis inter cetera, præter aurum, sit purissimum.

PRAXIS CHYMI-
stici artificij Naturæ Tra-
ctatus . I.

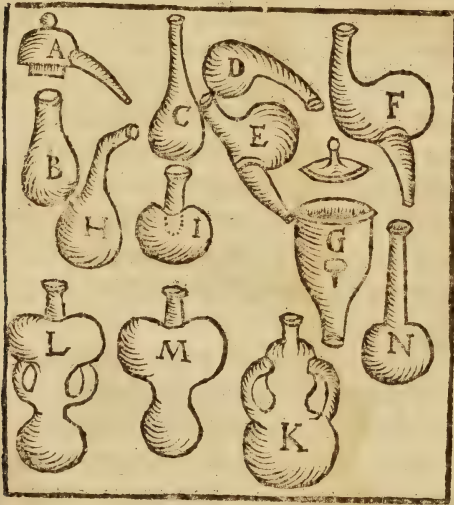
De vitreis organis,

Cap. I.

ORgana diuersimodè pro cuiusvis artificis arbitrio fabrefacta sunt. Nos autem illa ponemus tantum, quæ magis necessaria videbuntur. Primò cucurbitam, quam aliqui Bociam, vel Vrinale, vocant, vnà cum galea sua rostrata, meliori forma, qua fieri poterit, ad oculum depingemus. In his tamen conficiendis iubeat artifex, vitriarium galeæ rostrum extendere lateraliter, non deorsum, vt solent, inclinando: sed parum admodum descendat, quantum ad excolationem aquæ

Res Goss. Bellinij, 7. 5. 1. 1.

quæ suffecerit: cuius rei causam ponimus, Spirituū esse naturam, vt ad sublimia tendant, non ad inferiora: quare facilius lateraliter, quàm in decliue, profiliunt. His organis A. B. designatis,

quæ succo magis abundant, solent destillari: quia liberius ascendunt, & eorū Mercurius facilius, quàm Mars, attollitur.

Ad rostrum galeæ vas recipiens applica-

F ij

plicatur, quod lagenæ formam habet, magni, vel parui corporis, pro spirituum vehementia maiori, vel minori: litera C. notatur.

Est & alia figura destillatorij vasis, quod Retorta consuevit appellari: per hoc enim ea destillatur, quæ difficilius ascendunt, succi que minus habent. Luto muniri debent ad colli medietatem usque, melius ut igni vehementiori resistere valeant. Huius orificio recipiens potest applicari, vel aliud simile retortum vas, cuius orificium alterius rostrum recipiat: eiusque figura D. litera signatur.

Aliud recipiens excogitauimus, quod Vesicam rectam appellamus à similitudine. Hoc inter galeæ rostrum, vel Retortæ collum inferi debet, ut vapores maius spacium habentes, citius etiã refrigerio congelentur in liquorem: cuius formam indicat E. litera.

Solet etiam curua fabricari vesica, quæ vasi per descensum stillanti submittitur: F. quoque litera notatur.

De-

Descensoriæ destillationis vas, quod ab usu Descensoriũ appellatur, in phialæ formam fundo carentis fingitur. Luto muniendum est. Terreum habet cooperulum, orificium intrinsecum, pede rupti poculi vitrei perforato leuiter obstruitur: G. figuram indicat.

Phiala curua luto munienda est, ad colli sui medium vsq̃: mineralibus oleis destillãdis, vt Retortum, vas aptissimum, H. litera notatum.

Sublimatorium vas, instar globi, collum pro mediã parte prominens, & pro parte reliqua depressum, in suum corpus habet: ac per I. designatum est.

Vasorum circulationis variæ solent extrui formæ, quas inter illæ, quæ Pellicani figuram habent, excellentissimæ putantur. Talia vasa dicuntur Ansata, vel potiùs Hermetis vasa: ideo quòd ab ipso Trismegisto fuerint excogitata: quorum figuram vobis depingimus K. notatam litera.

Sed propter huiusmodi vasis in formatione difficultatem è centum vitriã

rijs artificibus vix vnum reperies, qui tale cōficere valeat. Inde fit, vt magno vendatur pretio, nempe quatuor, aut quinque coronatis. Huius vsus est in extractione quintæ essentiæ, perquam utilis & necessarius.

Verùm ego aliud quoddam excogitavi, factu facilius, & æquè vtile, rationibus adductis ex artificij nature fontibus. Istud è conuerso cōstructum est minori corpore inferiùs, multoq; maiori superiùs: quia spiritus ascendentes, quò maius habēt spaciũ, eò citiùs meliusq; densantur, & reducuntur in corpus. Etiam corpus inferiùs terræ globum repræsētat multò minorē sphericò celi corpore. Quapropter æquũ est, vt superiùs, quod loco celi nostri habetur, multò maius existat nostræ terræ corpore: cuius figura per M. litteram designatur.

Potest etiam idem vas ansatum fieri, sicut Hermetis Pellicanus: sed non videmus naturam his indigere canalibus: imò simpliciter per ascensum & descen-

descensum circulationem suam exercere: nisi quis ex nostra sententia, quã superius allegauimus, dixerit, hæc brachia terræ meatus varios repræsentare: per quos ignis in aquæ nostræ ventre densatus, ad suum centrum reportatur. Et sic etiam æquius erit, vt inferius corpus, terra scilicet, minus existat superiore cæli nostri organici corpore: eius L. figuram notat.

Prætereunda non est ratio, cur in superiore parte vasorum huiusmodi, collum in medio depressum sit. Factum est, vt vapores ascendentes per illam acuminatam depressionem circum-circà facilius separentur ad latera, penes quæ calorem ignis à centro rectè latum, minus percipiunt ob orificij terræ patentiam satis exiguam. Alia ratio est etiam, vt dicti vapores non tam facile per os vasis obstructum penetrare valeant, eorum separatione hoc impediente.

Nunc de huiusmodi vasorū obstru-

F iij ctio-

tionibus dicendum est. Nulla materia vitro compactior esse potest: quapropter & eo suademus vt obturentur in hunc modum, qui sequitur: Phialam rectam accipies (materacium appellant) cuius collum, quanto iustius poterit, circulatorij vasis orificium intras, obstruat: eius figura per N. litteram denotatur. Commissura pultibus ex albumine oui farinaq; factis, inclinatur. Quibus exiccatis per se, lutum optimum obducendum est ad vnus digiti lati spissitudinem: hoc etiam sic cetur ex seipso. Siccum cera liquefacta parumper madefiat, cadentiq; ferro superducto fiet, vt cera lutum penetret, ipsum etiam consolidet. Huic iterum aliud lutum obduci poterit, ceraque, sicut prius, consolidari. Necessitas ob predictorum vasorum penuriam, excucurbita, per galeam caecam obstruact, circulatorium excogitare fuit coacta. Sed non potest illud vas obstrui tam exacte, quin vaporum aliquid exhalet: hoc N. & Y. literis in proxima figura annotatum vides.

Alij,

Alij, quò melius spiritus retinere valeant absq; respiratione, phialis, vel materacijs vtuntur. Nam illa sunt præ cæteris vasis omnibus, ad sigillum Hermetis aptissima: cuius artificium apponere minime pigebit: quod litera Z. in proxima figura annotauimus.

Duos muros in modum columnarum ad pedem distantium abinvicem eriges sequipedalis altitudinis: super quos concham testaceam, amplam satis, at non profundam, collocabis, in fundi medio foratam, vt phialæ collum trāsiliens, emineat: fundum eius ad spissitudinem digiti lati luto munies: prunas ardentes à vitri collo parum distantes in principio, ne frangatur, circumpones; & tandem cum incaluerit vitrum, prunas accensas paulatim approximabis, donec rubeat: interim folli- bus suffleat alter vt iam liquefieri cœperit vitrum, eiusq; collum ruinam fuerit minatum, forcipibus accipiatur, & collum phialæ torquendo stringatur: & occludetur per optimè.

F v

P R A

CHYMIST. ARTIS
 PRAXIS CHYMISTICI
 artificij Naturæ Tractatus II.

De fornacibus,

PRÆFATIO.

IN omni tractatione quorumvis manualium artium requiritur, ut earum instrumenta prius ei, qui cupit in illis artifex fieri, cognita sint, antè quàm aggrediatur. Verùm hac in arte cum proprium & theoricum instrumentum imitans naturam, ignis existat: nihilo minùs fornaces & organa dicuntur instrumenta practicalia: quæ, secundum Theoricam, terræ globum & cavernas, in quibus naturales operationes fiunt, repræsentant. Prima fornax ad hanc artem necessaria, dicitur Ascensoria: Secunda quidè est Descensoria: Tertia Reverberatoria: Quarta Circulatoria. Plures enim ab artificibus delineari solent, quæ magis ad artis occultationem, & difficultatè faciunt, quàm

quàm ad necessitatem. Quatuor tantum, quas ponemus, experti sumus ad medicamentorum præparationem esse necessarias. Et ne per multitudinẽ studiosorum adhuc recentium ingenijs pariatur confusio: quicquid præter necessitatem fuerit in hac arte, vitabimus. Postquam eruditi fuerint auditores lectoresq;, per se poterunt & alias fornaces excogitare, quas voluerint. Hæc ars est facilissima, si doctum, id est, Theoricum, & diligentem, hoc est, Practicum, habuerit artificem. Theoricam dat Physices vera cognitio, Practicam operatio manualis tribuit successivè. Sæpius & sæpissimè continget errare discipulũ artis huius in ipso principio. Nec est, quod propterea despõdeat animum: sed errorum suorum occasiones annotet summa cum diligentia, quò valeat eos aliàs evitare. Nulla tam facilis ars reperitur, in cuius initio rudem adhuc errare discipulum non contingat. Huius admonitionis ab exordio mentionem facere volui.

Nam

Nam in fabricandis fornacibus & in eligendis organis æquè, ac in igne struendo, summa requiritur industria, quæ sit, quantum esse potest, erroris omnis experta. Quare meliorem omnium in fornacum delineationibus proportionem seruabimus, vt vel orbis oculis vix aberrare valeat, eas imitando.

De fornacis ascensoria structura,

Cap. I.

Fornax ascensoria dicitur, quia liquores eius artificio coguntur ascendere: cui figura quadrata maximè conuenit propter antra, vel angulos, in quibus calor diutius asseruatur, quàm in circulari: cuius etiam fabrica talis est: Lateribus optimè coctis quadratum fundamentum pones concauum, vt eius concauitas per singula quaterna latera sit vnus pedis cum quadrante latitudinis: super hoc murum quadratum extrues semipedalis altitudinis, & ab
vno

vno latere tantum ostiolum apertum relinques, per quod cineres in huiusmodi concamerationem inferiorē delabentes eximī queant: mox per transfersum ab vno latere ad aliud oppositum, ferrea craticula protendatur: super hanc iterum fabricetur murus, & erigatur, secūdam prioris formam, ad pedis vnus altitudinem: ab vno latere, sicut in inferiori concameratione, relinquatur ostiolum, per quod carbonēs immitti queant in ignis constructionem: tandem fabricentur quatuor hamī ferrei, quorum formam infra videre licet, qui bini suspendendi sunt in orificio fornacis ad opposita latera: super hos enim cupellæ terreae, vel aenea balnea quiescunt: postremò fornacis orificium quadratum ad rotundum os redigas, angulos eius luto, quod subigere docebimus, replendo. Per singulos angulos foramen rotundū facito, per quod pollex intrare possit. Quatuor hæc foramina quatuor epistomia claudant, referentq̄ pro artificis

tificis arbitrio : his enim augetur aperiendo, claudēdo verò minuitur ignis, cum fuerit opus: istius fornacis delineatio per S. literam consignatur. Cu-

pellarum & Balneorum est faciendamentio, quibus fornax ista perficitur. Ex terra fictili fortissima iube per figurulum vas tale fingi, quale per O. literam denotatur. In eius fundo cineres prius ponendi sunt ad spissitudinem duorum, aut trium digitorum : super quos vas vitreum ponatur lutatū, vel non, quod pro

pro structura vehementis ignis, aut remissi, iudicandum est: circumcirca vas ponendi sunt cineres ad summum vsque cupellæ.

Vas æneum per Q. literam notatū, duplex habet cooperculum: vnum per literā P. designatur, quo cū cooperatum fuerit, balneū Mariæ dicitur meritorium, eò quòd vas vitreum sub aquā in ipso mergitur. Alterum per literam R. notatur: quo cū Q. litera signato vas cooperitur, Mariæ balneum vaporosum appellatur: ideo quòd vas in eo contentum & suspensum aquam non tangit, sed vapore solo calefit. Cū opus fuerit, extrahetur cupella cinerū, & balneorum altervtrum imponetur. Notandum est etiam, quòd vesicæ rectæ debent suspendi per rete, ne corpus eius voluatur deorsum: at superius erectum sit, vt pictum videri potest.

Lutum optimū, quod igni resistere valeat absq; fissuris, cōpones ex argilla madefacta modeste prius, cū equino fimo

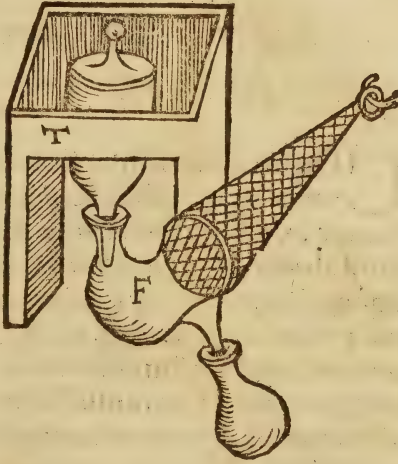
fimo, qui partem eius tertiam complet, mixta, fustibusque plurimum subacta, donec sufficere videas. Si fissuras exigue contraxerit, fimi plus addito. Verum caue, ne fimi nimium addideris: nam adustioni foret obnoxium: pro pinguedine argillæ proportionē serua. Luto simili fornaces tuas extrues loco cæmenti, vasaque munies: nec est, quod aliud quæras lutum sapientiæ.

De fabrica fornacis descensoriæ,

Cap. II.

NON alia de causa fornax descensoria nominatur illa, cuius figuram infrà delineabimus, quàm propter spirituum, id est, vaporum, per eius operationem descensum. Struitur super duos muros tantum oppositos, & ascendentes ad altitudinem duorum pedum, distantisque per pedem vnum: inter quos liberum & apertum vtrunque

que sit spacium: super hos muros qua-
tuor ferra protendantur ab vno ad al-

terum, duos ab extremitatibus, et alios
duos in medio, distantes ab invicem ad
quatuor digitos latos, ut stratum tegu-
larum, aut laterum sustinere valeant: in
strati medio tamen foramine relicto,
per quod manus transire possit: super
hoc stratum quatuor muri sunt erigē-
di

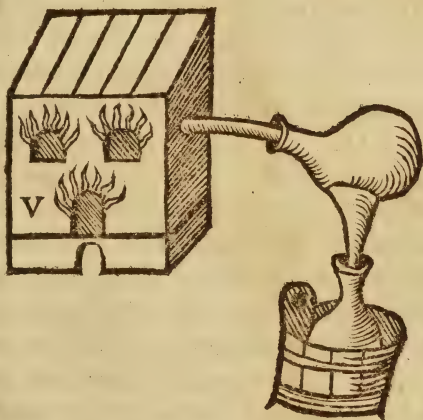
di semipedalis altitudinis: cuius figura cernitur ad oculum infra posita, litera T. notata.

De fornace reverberante,

Cap. III.

CORpus ipsius fornacis reverberatoriae in omnibus & per omnia struitur, vt ascensoria, hoc dempto, quòd ab vno laterum fissura longa lataque relinquitur, per quam vasis cololum promineat. Et eius craticula ferramentis crassioribus fieri debet, quae luto peroptimè sint obducta: ne mox adurantur ob ignem vehementissimū, qui in illo fieri solet aliquādo plūs, vel minūs pro destillationis exigentia. In superioris concamerationis tertia parte duo alia ferramenta curua protendantur ab vno muro ad oppositum, lutoq; munita sint, vt craticula: super hæc vas ipsum etiam luto munitum suspenditur, vt à craticula distet per quatuor digi-

digitos latos: ad latus, in quo sunt ostiola, vel potius ad oppositum fissuræ, duæ fenestræ sunt relinquendæ, per quas carbones super vas immittantur. Et postquam vas impositum fuerit, claudendum est omnino fornacis orifici-

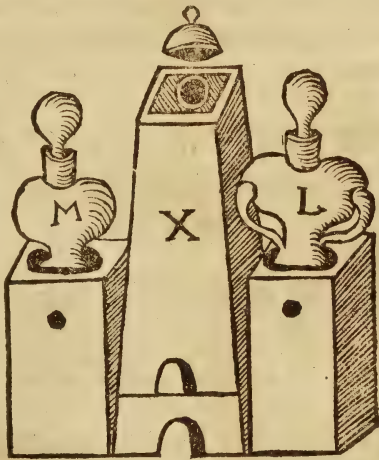
um, & fissura, ut calor ignis reverberet super vas impositum: hac ratione dicitur fornax reverberationis, quæ tibi per literam V. designatur.

G. ij. De

*De circulatoria fornace,**Cap. IIII.*

ESt & alia fornax, quę Circulatoria nuncupatur, propter continuum ascensum & descensum, quos facit in vasis suis, ad artificij primi nature similitudinem excogitata. Hęc turrium instar extruitur, quarum vna, media scilicet, alijs est eminetior, & in quadratā erecta figuram, trium, aut quatuor pedum altitudinis. Basis eius multo latior orificio sit, vt carbones, quibus ad summum implenda est, cum paulatim inferius per ignem absumuntur, superiores liberius labi queant absq; impedimento. Concamerationem inferiorem habet cum craticula, per quam cineres delabuntur, sæpius per ostiolum eximendi. Super craticulam alterum ostiolum est relinquendum, per quod igni pateat aer: aliàs non arderet. Superius orificium obstrui debet, postquam carbonibus impleta fuerit. Ad
mediæ

mediæ turris latera duæ alię turres con-
 struendę sunt sequipedalis altitudinis,
 in quarum medio fundus vtriq; pona-
 tur obstructissimus, tribus digitis latis
 mediæ turris craticulam excedens v-
 trinq;. Foramen vtriq; turri fiat in fun-
 di sui medio, quod in mediam turrim
 penetret: per hoc ascendet calor, vaso-

rumq; fundos moderatę calefaciet: v-
 triq; lateralium turrium faciendum est
 foramen paruum superius prope vasa
 G iij subtus,

subtùs, aliàs calor nullus intraret. Ca-
uendum est à nimio calore, ne vasa, vel
Pellicani super lateralium turrium ori-
ficia positi, frangantur. Si calor non suf-
fecerit, orificia turriū vno, vel altero la-
pide minuantur: si nimis vehemens,
eleuentur altiùs. Turris media si vacua
fuerit, impleatur iterum, & igne conti-
nuato materia vasis contenta rotetur:
cuius figura per X. literam tibi no-
tatur,

P R A X I S C H Y M I

stici artificij Naturæ Tra-
ctatus III.

De manuali Practica,

P R A E F A T I O.

PHysicis illis, quorum ego supra fe-
ci mentionem, plus nihil effecero,
nisi quæ verbis antea tractavi, demon-
strauicq; : manibus iam exequar. Qua-
propter totis conabor viribus, ea tan-
tūm

tum subire mysteria, quæ faciunt in re medicã, vulgoq; sunt incognita. Nam destillationem quævis muliercula, vel rusticus, rudí stylo saltem tractare cœpit: quod nobis arridet ex animo. Cuperemus enim, vt hæc ars medendi, quæ fuit omnium excellentissima, toti mundo foret præ cæteris, vt fuit olim, familiarissima. Quod ad me attinet, operam dabo, nequid eorum, quæ diuino hucusq; sum assecutus auxilio, diligentem inquisitorem secretorum naturæ, lateat. Artem nostram hominibus non invidemus: imò potius illos ad eam addiscendam exhortamur. Nec timemus detrimentum nobis aliquod inde futurum, quod solent multi, qui hac de causa veritatē artium in iniustitia detinent. Experientiam eius in quodã vidi Medico: nomini cuius parere decorum est. Is sæuiente peste, theriaces infusionem in ardentem aquam infirmis potissimum adhibens, & ea seipsum præseruans, aliquot coronatorū millia per spacium vnus anni superlucratus cum fuisset: cessante cōta-

G iij gie,

gic, & per consequens cessante vnà lucro ingenti, infusionem huiusmodi venalem exposuit mercatoribus atq; diuitibus ingenti pretio, nempe duas vncias coronatis decem. Prædicabat aquã hanc ex pretiosissimis pharmacis esse confectam: eamq; celabat, vt oraculũ Apollinis: & propter quæstum, quem inde reportabat, omnibus inuidebat eam, præterquam sibi. Postquam vna dierum quidam recēs à doctoratu Medicus amicitiam cum eo contraxisset: rogauit, vt illi communicaret aque sue compositionem: pollicebatur etiam nemini se revelaturum: at ille reuens, ait, se diuersis rationibus id minimè facere posse: quas inter hanc allegabat, multos fuisse mercatores atq; nobiles, qui id ipsum magnam pecuniæ summã præbentes, exegerant, quibus tamen denegarat: postquam tales rescirent ipsum alijs revelasse, plurimum illi dedignarentur: & merito. Fortassis ita dixit, vt aliquam ab isto iuvene Medico pecuniam extorqueret. Sed cum videret

ret spem huius fore nullam, vt iuuenē abigeret honestē, liquoris huius vncijs duabus, vel circiter, donauit eum, dicens: Tantum vix coronatis decē dare consueui. Iuuenis ille doctor, quia mihi summus fuit amicus, ad me venit, referens omnia, quæ successerant. Cui sic ego; Videam, inquam, quis & qualis iste liquor pretiosissimus existat. Mox atq; vitrum aperui, notissimus ex odore solo mihi fuit, qui propter colorem rufum antea me reddebat ambiguum. Vt ego tamen confirmarer meliūs, degustaui, hoc ipsum verē fore, qđ odor indicârat. Ego rursus, En propter solam amicitiam nostram, & illum, qui causa fuit eius, excellentiūs aquam istā Theriacalem, quàm per solam infusionem, qua hæc est facta, docebo te per distillationem & circulationem conficere: cuius efficacia decuplo vires huius excellet. Gaudenti statim amico narraui, quānā via fieri deberet liquor hic excellentissimus. Postmodum & alios multos liberaliter eū docui, quē

& hîc omnes probos docebo viros, ne quempiam lateat: quia subterceri non debent ea, quæ prodesse possunt omnibus: at quæ nocere, perpetuæ sunt obliuioni committenda. Hæc à me tantùm dicta sint, vt eorum opinionem improbem, qui nemini, præterquam sibi solis, bene cupiunt. Non nobis tantùm, sed & alijs in hoc seculo nati sumus. Quapropter hoc opusculo proposui, quicquid occulti fuit in hac arte mihi revelatum afflatu diuino, si videam hominibus prodesse posse, liberaliter & breuiter in sinum probi cuiuscq; viri deponere: hominibus ea, quæ mea non sunt, sed eius, qui revelauit, nō invidens. Per aliquot annos cum alijs cæcutiens, bonum egi secretarium, cuius me pœnitet: modò præconem agam publicum, vt frugi sim alijs pro viribus, quas habeo.

De

D. Goni Bellucij pistonenis

*De extractione quintæ essentiæ, quam
Cælum Philosophorum nomi-
namus,
Cap. I.*

CÆlum est æthereum corpus, hoc est, ex aere & igne cōstans. Ignis, eius est vita: Motus, anima: Corpus, aer purissimus, vt ignis etiani simplicissimus. Hoc enim pater est omnium, & Elemēta mater. Ergo quibusvis in corporibus inferioribus à natura compositis, inest cælum potentia: id est, virtutem cælestem omne, quod generatum est à natura, continet. Artifices naturam imitantes, eāq; considerantes altius, ab omni corpore cælum suum, quod inest ei, conātur extrahere: quod etiam faciunt. Sed facilius experti sunt illud à vino, quàm ab alio corpore quouis, elici posse: quapropter illud præ cæteris elegerunt. Non refert, si trahatur à vegetabilibus, mineralibus, aut animalibus: quia post quàm ad cælestem formam redactum est, vires & facultates horum omnium habet.

Hæc

Hæc ars omninò consistit in reiectione crassiorum & impuriorum elementorum, & puriorum simpliciorumq; retentione: quod quidem natura nos docuit in alimentis animantium. Cælum igitur Philosophicum arte faciliori conficias, vt audies. Faxit D. O. M. vt ad ipsius gloriam vtaris: sin minùs, auferat à te, quod etiam non habes, & habenti distribuat. Vini perquam optimi, rubentis plurimum potiùs, quàm albi, mensuras aliquot in cucurbitam reconde vitream satis amplam ad medietatem eius, & optimo luto priùs in fundo munitam, galeaq; sua rostrata coopertam. Commissuram galee cū cucurbita, panno lineo pellibus obductam ex farina & albuminibus ouorum confectis, circumvoluēs, obstrue. Cucurbitam in cineres cupella terrea contentos, ad corporis sui medium sepelias, & in ascensoriam fornacem super hamos ferreos omnia simul colloca: fornacis angulis inter cupellam & furnum luto repletis, vt interim
ab

ab vno, vel altero conorum spiraculū
paruū digito factum, relinquat, quod
claudi referariq; valeat: tandem ad ro-
strum galeæ recipiens vas applicabis
amplum, cuius orificium galeæ rostrū
ventre suo recipiat: commissuram etiā
hanc pannis aqua madefactis, & parū
post expressis, involutisq; ne spiret in-
de vapor aliquis, diligentissimè cura-
bis. Poteris tamen, & tutius, inter ga-
leæ rostrum & lagenam, aut vas reci-
piēs, vesicam inferere, clausis, vt supra,
commissuris: quo facto, sub cupella
succendes ignem primò lentum, & po-
stea paulatim auctum, donec sufficere
videris: quod percipies, vbi galeæ ro-
strum inter vnā atq; alteram guttam
sex pausas numeret: verū in primis
destillationibus etiam si tres tantum
numeraret, nō refert. Destilla tandiu,
donec gustu perceperis insipidam a-
scendere substantiam: tunc amoue re-
cipiens: & quod collegisti, reserua in
aliā lagena perquā optimè clausa.
Caue, ne cupellam, aut cucurbitam ca-
lidam

lidã extraxeris, ne frãgantur: sed frige-
fiant omnia per se priùs, quã extrahantur. Melius foret duabus fornaci-
bus ad accelerandum opus destillare:
sic dum frigesceret vna, vt destillaretur altera. Processum hunc, quem au-
disti superiùs, toties iterabis, donec í-
stius primí liquoris aliquot lagenas
plenas habeas. Cucurbitam frige-
ctam à cineribus exime: galeam eius
amoue: quod in fundo remansit, effun-
das in vas magnum, & serua, cui sem-
per omne residuum addes. Cùm iam
bonam atq; magnam stillati primí li-
quoris habueris quãtitatem, vinum re-
cens amplius non accipies: sed eius lo-
co, primò destillatis liquoribus, cucur-
bitam ad vnã suã capacitatis tertiam
partem imbues, & liquores iam secun-
dò destillatos omnes, vt primos, per se
referuabis: omne, quod ex secundis
fuerit residuum destillationibus, adde
primis residuis. In quavis, post pri-
mas, succedentium destillationũ cùm
paulò minus mediã parte videris ascē-
disse,

diffe, gustabis: & cū ininsipidū repereris, cessa: qđ in recipiente qualibet vice fuerit, serua. Toties istos processus repetes, quousq; liquor vltimò destillatus, in cochlear æneū, vel argenteū positus & accensus, ardeat, cōsumaturq; nullo prorsus phlegmate relicto. Tunc habebis aquam ardentem rectificatam, & subiectum, ex quo nostra fit essentia quinta, modo, quem postmodum explicabimus. Omne, quod ex destillationibus est superfluum, cacabo magno decoques, donec ad spissitudinem mellis redigatur: tunc ab igne remoueas, & frigefactum pones in retorta plura vasa vitrea lutata supra nudum ignē: & in reverberatoria fornace destillabis, donec videris liquorem oleaginosum ascēdere: quo percepto, remouebis illud recipiens, & in eius locum aliud substitutes. Postremum hunc liquorem recipias, & serua. Faeces in fundo remanentes exime, si poteris: nisi modò vas frangendum erit. Iam à vino Mercurium, Martem & Satur-

Saturnum eius, separauimus, quos Philosophico modo nos oportebit in Iouem, Lunam & Solem cōvertere. Nigrum & immundum accipe Saturnū in puluerem cōtūsum, & in aurifabrorum crucibulum cooperculo clausum, atq; lutatum & siccum, inter prunas ar dentes pones in furnum calcinationis, laterum fragmentis vno super alterum positis cōstructum, in horto, vel in plateis, vt ventus liberum habeat accessum, & prunis omnino tectum relinques ad octo, vel decem horas, deficiētibus recentes carbones addēdo. Postquam frigefactum fuerit, extrahes: & iniectum in aquam calidā ac mundā, optimē lauabis: quo facto, proijcias in manicam Hippocratis ex alba lana factam, in modum philtro: per quam destillabis aquam totam: hanc serua. Residuū, quod in philtro māsit, extrahes: & in concha terrea super ignem lentū exiccabis, agitando semper, ne congelatur in massam, & siccatum calcinetur, & calcinatum lauetur: id cum suo
bal-

balneo proijcies in manicam prius lotam : aquam inde manantem adijce priori. Toties hoc idem repetes, donec videris, digitisq; tetigeris, omnem ab eo substantiã exiisse. Postmodum abijce loppam illam Saturniam, & aquas destillatas per exiccationem, vel evaporationem, in Iouem transmutaueris, clarum & album. Martium liquorem in retortam ponas lutatam supra nudos carbones, qui subtus paulatim accendantur: in fornace reverberationis & vesicę, retortę rostro præpositę, vas addatur liquorem accipiens, igne q; parumper aucto, vapores ascendent, ac in liquorem transmutabuntur priori limpidiorem. At cum videris ferme totum ascendisse : remoue, quod iam destillatum est, ne fecibus existentibus in fundo retortę, contaminetur. Limpidum hoc, quod recepisti, rursus per aliam retortam, vel per eandem ablutã & siccata prius, destillabis : in fine semper obseruando, ne totum ascēdat, sed in retorta semper aliquid remane-

H

at:

at: id ex illius quantitate, quod ascenderit, facile percipies. Hoc tantisper iterabis, donec oleum habeas limpidiſſimum, Solaremque liquorem, si modo circulaueris. Aquam ardentem in cucurbita balneo vaporoso conclusa, destillabis sepius, in fundo cucurbitę semper aliquid relinquendo. Mercurium sic puriorem habebis, quem accipe reconditum in pellicanũ, quod vas Hermetis dicitur: vel in aliquod illorum, quę tibi depinximus: & sigillatum optime, sicuti supra dictum est, Martem etiam in aliud vas positum, super laterales circulatoriæ fornacis turriculas collocabis, turre media carbonibus ad summum impleta, cooperculoque suo prudenter obstructa. Mox inde subtus in ostiolo succendes ignem: & cum perceperis turrim carbonibus ferme vacuum, iterum implebis, ne diu nocturne deficiat ignis: at calor sit continuus & equalis per quadraginta dies plus, vel minus, donec videas vapores amplius non ascendere, sed in fundo liquorem fixum, & cęlestis coloris,
odo

odorisque fragrantissimi. Tunc Solem & Lunam eximas, à Bacchi liquore tracta Philosophicè. Hæc, atque lo-
uem, vsibus varijs ad artem Medicam reseruato. Iam habes, optime Lector, planam explicationem ad oculum ex manuali demonstratione factam, illius dicti Philosophici, vel Ænigmatiſis, à doctissimo viro Philosopho Io. Tritenhemio prolati, scilicet: *Vnarius non est numerus, sed omnis numeri fons & origo. Binarius primus numerus ab unitate dissectus est. Reijciatur itaq; Binarius, & Ternarius ad unitatis simplicitatem reducibilis erit.* Vinum enim ante separationem fuit corpus vnicum: at post separationem eius, in aquam, oleum & terram, ab vnario dissectus, est binarius: quia quælibet istarum trium partium duas partes in se continet, vnã puram, & alteram impuram: sicuti aqua continet Lunam puram & Mercurium impurum, Oleum Solem purissimum & immundum Martem habet, Terra Iouem purum & Saturnum impu-

rum. Reijciatur itaq; binarius cuiusvis harum trium partium, id est, earum impuritas, & ternarius, hoc est, tres istæ partes puræ, Sol, Luna, Iupiter, erunt: videlicet quælibet erit per se reducibilis ad vnitatis simplicitatem: hoc est, horum trium quodlibet fiet vnum corpus simplicissimum, & medicina præ cæteris simplicissima. Quod iam de vino dictum est, de alijs etiam solidioribus intelligi potest, vt in sequentibus audietis.

De stellarum nostrarum in cælum nostrum infixione,

Cap. II.

Postquam cælum nostrum Philosophicum extraximus, æquum etiam fuerit illud astris suis adornare. De mense Maio quasvis herbas meliores ex tua discretione seliges: ante Solis ortum cum suo rore contundes, & in ardentis aquæ rectificatæ bona quantitate

titate macerabis, vel digeres, per quin-
 decim dies, vel amplius, in vase per-
 quam optimè clauso: postmodum in
 cineribus totum liquorem clarum de-
 stillabis. Hunc liquorem iterum destil-
 la solùm ad medietatem: & istam iterū
 destilla ad medietatē, donec gustu per-
 ceperis aquam stillatē esse debilem:
 amoue, quod destillatum est, & iterum
 destilla per vaporosum balneum, to-
 ties, donec in cochleari positum, & ac-
 censum ardeat prorsus, nullo phlegma-
 te relicto, modo, qui suprā dictus est.
 Est enim quòd scias, ardentem aquam
 hanc omnes herbarum cælestes virtu-
 tes attraxisse: necnon illas in se con-
 tinere. Idem & de floribus (suo tem-
 pore) lignis, & radicibus efficere pote-
 ris. Res profectò secretissima, & ex-
 cellentissima præ ceteris medicamen-
 tis omnibus ad sanitatem cōseruandā,
 bibita vesperi maneq;: non semper,
 sed interpositis vicibus, vtpote singu-
 lis ternis, vel quaternis diebus, & hye-
 me potissimūm. Poteris etiam, si ve-

lis, proportionem obseruare. Melius
tamen per quintam essentiam id perfe-
ceris: nam illa rerum naturam omniū
suarū similem ad se resoluēdo, trahit ex-
cellentius: ad quam ea, quæ superius
est posita, per circulationem reduci po-
test, ardens aqua prægnānsq;, sicut au-
dijsti prius.

*De compositione cuiusdam ardentis a-
qua, subtilius virtutes rerum attra-
hentis, & colores earum
accipientis,*

Cap. III.

SAcculum quibusvis aromatibus
ad libitum electis, & proportiona-
tis, grossóq; modo contusis, imple: nō
omnino, sed lentè satis. Illum in galeā
cucurbitæ sic applicabis, vt in eius colo-
ro sit suspensus. Cucurbitam ardenti a-
qua rectificata solūm ad tertiam par-
tem imbues, & super hanc, galeam cū
sacculo sic aptabis, ne decídat in fun-
dum cucurbitæ. Luta iuncturas, & per
cineres

cineres destilla, sicut in præcedenti capitulo dictum est. Habebis aquam ardentem excellentissimam, eiusdem coloris, cuius aromata fuerint. Et hic est verus modus aquas e floribus quibusvis destillandi, cum florum coloris proprii retentione.

De compositione pretiosissimæ Theriacalis aquæ, vel Nitridaticæ,

Cap. IIII,

Pollicitus sum aquæ contra venena quævis intrinseca, & extrinseca, tum ad conseruandum corpus ab illis, compositionem describere. Quapropter & fidem illæsam vobis seruare cupio: necnon hac in parte conscientiam exonerare meam, eo, quod diutius, quam decuit, celauerim. Accipe igitur optimæ Theriacæ Venetæ libram vnā, quam in tres libras ardentis aquæ rectificatæ pones ad infusionem, in circulatorium vas obstructum: vel ad digerendum super fornacem

H iij cir.

circulatoriam igne lento per mensem. Quo finito, rursus in cucurbitam effundes, & in balneo Mariæ vaporoso destillabis tandiu, ac limpîdus & clarus liquor exierit: ubi videris colorem in citrinum verti, cessabis: & frige factis organis, à recipiente liquorem eximes excellentissimum: quem seruabis ad potum. Si reliquum velis, quod in fundo remansit, extrahere, cucurbitam eandem, vel aliam lutatam potius, in cineres cum dicto residuo collocabis in fornacem ascensoriam, & igne medio cri primùm, tandem aucto, liquorem per vesicam in vas submissum recipies: quem ad vngendum cutem exterius, in præseruationem serua: tum ad alia, quib. Médico visum fuerit experto, convenire. Fæces extrahe: quas etiam, si voles, in Iouem, & liquores in Lunam atq; Solem convertes. Poteris ad Theriacam Mithridaticum antidotum addere, partibus æqualibus: & modo, quo supra, seruato, procedere.

*De Cinnamomi liquore composito,**Cap. V.*

A Quarum accipe Buglossæ, Borra-
ginis, Melissæ, & Centaureæ mi-
noris anà libram semis: in quibus Cin-
namomi grosso modo contusi libram
vnam per quindecim dies macerabis,
& per cineres destillabis lēto primūm
igne tandiū, donec liquor limpidus
& clarus exeat. Cūm cœperint gut-
tulæ quædam in modum feri lactis al-
bescere, purum liquorem amoue, no-
uum admouendo recipiens, quo totū
liquorem albicantem excipies excel-
lentissimum: de quo si dederis co-
chlear semis infirmo debili, vel seni, vi-
res eius mirum in modum refocillabis.
Solet hic liquor ditioribus puerperis
in Germania destillari: quibus est fa-
miliarissimus & frequentissimus. At
cum aqua ardente rectificata destilla-
tum Cinnamomum, vtī suprā narratū
est, liquorem efficit admirandæ virtu-
tis & efficacix, pro his, qui deliquium

H ♥ animi

animi patiuntur. Limpidi liquores ab-
 ſciendi non ſunt, qui primum gradum
 obtinēt eorum, qui ſunt in tertio, vide-
 licet albicantium.

*De compositione cuiusdam aquæ, con-
 tra Epilepsiam ex-
 cellentiſſimæ,*

Cap. U I.

Accipe quinquaginta, vel ſexagin-
 ta pullos hirundinum: hos in vna
 libra ardentis aquæ rectificatæ mace-
 rato, cum duabus vncijs Caſtorei, nec-
 non granorum Peonię ſequivncia, per
 quindecim dies, in cucurbita vitrea
 clauſa peroptimè cæco (quod appel-
 latur) alembico, vel galea non roſtra-
 ta: demum adde liquoris primi de vi-
 triolo tracti & aceti albi fortiffimi anā
 libram vnam, & iterum per alios quin-
 decim dies macera: poſtmodum in ci-
 neribus igne lento deſtilla tandiu, ac
 liquor limpидus exierit: quem diligen-
 tiſſimè

tissimè seruabis, dabisque patienti mane & serò, cochlear vnum, dum durauerit. Deo dante, rem videbis feliciter succedere. Quòd si fortè recusaret patiēs ob Castorei nimis ingrati odorem & gustum, sumere: post distillationem impone zaccari cōditi contusiq; libram semis, Caphure grana decem, aut duodecim, plus, vel minùs, ad gratum odorem conciliandum, et musci grana quindècim.

*De compositione cuiusdam aquæ, pro
doloribus oculorum
optima,*

Cap. VII.

Accipe Pilosellæ de mense Maio tractæ priùs quàm Sol oriatur, & herbæ rore suo madēt, manipulos decem: Chelidoniæ manipulos tres, Fœniculi manipulos duos: cõtunde simul, et citò, cum suo rore, si fieri poterit: quibus adde liquoris ex vitriolo primò tracti

cti vncias tres, & gummi aloes vnciam
semis: ex his limpídum liquorem per
cíneres destilla, quo dolentes oculos
manè vesperiq; lauabis. Est & Pilo-
felle solius aqua destillata ad hanc rem
præstantissima.

*De destillatione per descensum ex Xi-
loebano, vel Guaiaco, facta,*

Cap. VIII.

DEstillatio per descensum excogi-
tata fuit pro solidioribus corpo-
ribus, quorum vapores grauiores sunt
alijs, vt sunt Iuniperi cum baccis eius,
Fraxini, Guaiaciq; ligna, necnon alia
multa, quæ ferè tantum olei, quantum
aquæ, continent. Cuiusvis horum fra-
gmenta grossiuscula pones in vas de-
scensorium, quod cooperculo suo clau-
des, atq; lutabis: hoc ore deorsum in-
clinato per foramē in fornacis medio:
collum eius vt promineat, collocandū
est: fornacem postmodum cineribus
ad

ad summum vsq; replebis, vt solum vasis cooperculum appareat: inde mox ad orificium vasis inferius vesicam curuam applicabis, & istius collo recipiens, ambabus commissuris obstruētis: ignem super cooperculum accēdes trium, aut quatuor carbonum, in principio: successiuè demum augebis, donec videris aquam descēdere. Cū aliquādiu destillārit, vas parumper deteges, circum eius cooperculum cines amouendo. Rursus aliquot carbones addes, & videbis oleum aquæ permixtum descendere. Ignem istum continuabis, quo vsq; videas destillationē cessare velle: tunc paulatim vas deteges amplius, vt plus caloris accipiat: id enim continuetur in finem vsq;: sic oleum & aquam simul mixta collegeris, quæ separabis ab invicem per balneum Mariæ vaporosum, aut mersorium: vt voles. Frigefacto vase, carbones existētes in eo, sunt eximendi, nec non in alio vase terreo penitūs in cines comburendi. Iam habes ex prædictis

ctis Mercurium, Martem & Saturnum
quos poteris in Lunam, Solem & Io-
uem convertere.

*De transversa destillatione per
fornacem reverbe-
ratoriam,*

Cap. I X.

Postquam de vegetabilibus di-
ctum est, de mineralibus agamus:
quæ propter vaporum suorum graue-
dinem ascendere non possunt, & pro-
pter corporum suorum liquefactio-
nem vnâ cum vaporibus in recepta-
culum transirent huiusmodi corpora,
si per descensum destillarentur. Qua-
propter necessarium fuit transversum
vasorum situm excogitare, quò graues
huiusmodi vapores facilius attolleren-
tur: cuius Practicam in chalcantio,
quod vitriolum alias vocant, experia-
mur. Huius Romani, vel Hungari-
ci crudi, quantum pars retortæ luto mu-
nitæ

nitæ media capere possit, in fornacem
reuerberatoriam pones, vt collum va-
sis extra fornacem ad latus promineat,
in decliue parum pendens. Huic lage-
nam applicabis, & igne lēto primū
liquorem omnem recipies. Ignem hūc
augeas in fine, donec aliquos videris
exire vapores albos, qui vas recipiens
subobscurum faciant. Quo percepto,
cessandum est ab hac priore destilla-
tione. Quod liquoris habueris, hoc ser-
ua. Poterit etiam hæc distillatio fie-
ri cucurbita erecta; sed erit frangenda,
vt eximi queat id, quod adherēbit eius
fundo. Frigefacta fornace, vas tuum
extrahes: quo etiam fracto, quod mas-
sæ duræ continet, contundes in pulue-
rem: is si non omnino rubuerit, in ter-
ream ollam inijce, rudēque ferrea mo-
uebis super prunas ardentēs, assabisq;
donec puluis ille rubescat in modū cō-
tusorū laterū. Hunc puluerē iterū in re-
tortā priori similē, lutōq; bene munitā,
indes: & eodē situ positam, igne lento
primū excitabis, donec iterum albos
illos

illos vapores, de quibus supra dictum est, videas: tum, si quid in recipiente liquoris extiterit, addito priori. Mox iterum adhibeto vesicam, & huic vas recipiens in aqua frigida positum. Commissuras optimo luto munitas curabis, ne quid vaporis exhalet. Ignem paulatim semper augeas, ut illos vapores in recipiente continues: quos ubi deficere perceperis, vas ipsum carbonibus per fenestrellas obtegas, ignem istum continuando, quousque recipiens omnino clarescat: id indicium erit, amplius nil superesse liquoris. Per se frigefactis organis, vnum amouebis ab altero. Quod in recipiente fuerit olei, diligentissime seruetur in ampulla vesicis porcinis aqua prius maceratis obthurata: nam caloris vehementia huius olei ceram liquefacit, ac omne, quicquid resinæ, vel alterius talis adhibetur. Retortam ipsam frangito, pulueremque fuscum lotionibus, uti supra de vini Saturno diximus, perbellè curato. Mercurium in Lunam, & Martem in Solè, conuer-

convertito. Rem ipsam in mineralibus, vt in vegetabilibus, perfeceris.

De separationis aquæ destillatione,

Cap. X.

QVia separationis aqua sæpe necessaria est in præparationib. mineralium & metallorū ad Medicinā applicatorū, huius etiā faciemus non immeritò mentionem. Tria sunt potissimum, quæ huius aquæ compositionē rei medicę necessariam intrant: vt pote Sal-nitrum, alumen & atramentum futurum, sub varia proportione secundum artificis intentionem. Quod ad me attinet, horum æquales accipio partes: at vitriolum & alumen prius in sartagine terrea frigere solitus sum, donec visum est ea superfluo suo phlegmate priuata fore: tandem pista simul in retortam vitream luto munitam recondo, sic vt duæ vasis partes vacuæ sint.

I Et

Et in fornacem reverberatoriã vas positum, igne lento primùm calefacio, donec aliquot guttulæ decendant, quas super cultri laminam recipio: si videã cultrũ inde colorem nigrum contraxisse, lagenam addo maximam, et commissura lutata continuo lentum ignem, donec videã guttulas sex numerare pausas, & recipiens non admodum caluerit: quod si tantum incalescat, vt manum admouere nudam sine læsione minimẽ possim, ignem extrahendo minuo. Gradum ignis hunc prosequor, quousq; recipiens vas rubeat in modũ sanguinis, et p vasis calore ignẽ augeo, vel minuo, donec recipiens clarescat: hoc percepto, cesso, frige fieri q; permitto. Quicquid in recipiente fuerit, in vsum, qui sequitur, ad Medicinam seruo clausum in ampulla vitrea fortissima, vesica porcina, sicut antea diximus, obstructa. Qui verò pro aurifabris hãc parare solent, duas tantum partes accipiunt, alumẽ scilicet & Sal-nitrũ. Qui libet sibi proportionem fingit ab experien-

rientia. Fiunt & aliæ separationum aquæ plurimæ: sed quia non faciunt ad Medicinam, relinquemus. De destillationibus per decadem, aut completam vnitatē hucusq; diximus, vt ad omnes in artem facientes Medicam, sufficiant. Eodem modo, quo dictū est, fieri possunt omnes. Industria maior, aut minor est operanti relinquenda. Nunc de calcinationib. & sublimationib. mineraliū etiā aliqua dicēda sunt.

De excellentissima quadam calcinatione Mercurij viui cum auro,

Cap. XI.

Mercurij viui repurgati, sicut infra docebit, partes sex in crusibulo aurifabrorū inter prunas ardentes ponito: cum fumum albū ascendere, vel Mercurium bullire videris, aurū subtiliter laminatum, vel in folia redactum, iniicias, bacillōq; moueas optime, donec Mercurius totum aurū in sui similitudinem converterit: tum ita calidū in scutellam aqua recentī frigidāque

I ij plenam

plenam infundes. Caue quidem ab odore Mercurij: quoniam in spiritum resolutus, est noxius: in corpore vero, non ita. Haec tenus artificium istud est aurifabris notissimum, qui argentum auro solent obducere. Hoc amalgamatum, quod vocant, in aquam separationis iniice retorta luto munita contentam, pro quantitate sufficiens ad dissoluendum, quod tuae discretioni relinquitur: melius enim fuerit plus, quam aquae minus accipere. Vas huiusmodi retortum in fornacem reverberatoriã collocabis: cuius orificio lagenam ad commissurã optimẽ lutatã applicato: mox ignem lentũ subdes, & paulatim auctum, donec aqua tota sursum ac deorsum in recipiens destillauerit: quo facto, rursus augendus est ignis, vt ascẽdat Mercurius totus ad latera, sursumq; sublimatus in præcipitatum præstantissimum. Auri puluis rubicundus & obscurus, in fundo remanet. Frigefacta fornace, tuam separationis aquam eximas: est enim illis vsui maximo, qui
cu-

cuprum & æs obducunt auro. Retortam exemptam summa cum industria frangas oportet, eã non agitando multum, sed circumcirca percutiendo modestè cultro, donec fundus excidat, nullaq; terra misceatur auro: quod extrahendum est, & in crucibulum aurifabrorum nouum & mundum, ac inter prunas ardentes collocatũ, bacillo diutissimè commouendum: vt, si vapor aliquis ex Mercurio, vel aqua separationis, cum eo remansisset, igne transeat in auras. Puluerem aureum huiusmodi laurare poteris sapiùs aqua Centaureæ minoris, & iterum per evaporationem exiccare. Capsula mundissima reconditum, vt medicamentum pretiosissimum, seruabis eum: quo quidem expertissimi viri medici non infeliciter vti fuerunt cum alijs medicamentis, ad grana tria, vel quatuor. Mercurium ab auro sublimatum in eodem crucibulo, in quo fuit aurum inter prunas ardentes, & modicas, bacillo semper agitabis, donec in rubicundissimum colorẽ

immutetur. Caue, naribus, vel ore ne
 hauseris odorem eius. Aqua prædicta,
 qua lotum fuit aurum, lauetur & ipse,
 necnon per evaporationem siccetur.
 Huius vsus in Chirurgia varius est: in
 corrohendis putridis carnibus vulne-
 rum, tam recentium, quam antiquorū.
 Administratur etiam per os morbillo-
 sis. At ego suaderem, vt cum aureo pul-
 uere misceretur æqualib. partibus. Mi-
 sceri solet plurimis alijs medicamētis,
 ideo quòd vires habeat ea temperan-
 di, quibus admixtus fuerit. Solet etiā
 ferrū calcinari per separationis aquā:
 necnō ad febres post multas lotiōnes,
 & calcinationes feliciter administrari.

*De sublimatione Mercurij viui, & eius-
 dem repurgatione prius
 facienda,*

Cap. XII.

Mercurium viuum cum sale com-
 muni fortiter in pila marmorea
 teres tandiu, donec sal profus nigrum
 evadat,

evadat, ac sub eo Mercurius occultetur. Mixtū hoc in retortā lutatā ponas, & in fornacē reverberatoriā. Inde mox succendes ignem lentū, & orificiū retortæ mergatur in scutellam aqua frigida plenā, & profundē fatis. Et ubi Mercurius ignē senserit, ita viuis in aquā descēdet, relictis in sale sordibus. Hoc secundò, vel tertio repetere poteris, no uo sale semper addito, quovsq; tibi mū diffimus videbitur. Mundum hunc Mercuriū cum vitriolo teres, vt prius cū sale feceras, donec sub vitriolo penitus etiā abscondatur. Secundū hoc mixtum in materacium luto munitum ponas, & in cupella cinerum igne lento primū vrgebis per duas horas, orificio materacij bombycina lana prius obstructo mediocriter, vt humiditas vitrioli possit exhalare: tandē aucto paulatim igne per duas alias horas, perficies. In collo, vel gurgite materacij, reperies sublimatum, album & splendens Mercurium, qui Chirurgis est vsui non exiguo.

De sublimatione, reductione q₃ sulphuris in suos flores,

Cap. XIII.

Citrini sulphuris optimè triti, quantum voles, in cucurbitam lutatam, galea sua rostrata coopertam, & in cupellam terream arena, vel cineribus plenam, ac in furnum ascensorium pones. Commissura curata, rostro galeæ lagenam applicabis. Ignem succēde graduatum, & inuenies in galea flores aureos ex sulphure, lagena pauco phlegmate madefacta.

De compositione perfectissima Cinnabaris, ad Medicinam,

Cap. XIII.

FLorum sulphuris partem vnā accipe, necnon Mercurij crudi repurgatissimiq³, sicut supra, partes duas. Sulphur

phur in testa terrea liquefiat igne lento. Demum infundatur Mercurius per minutissimum setaceum, vel per sacculum ex panno piloso confutum. Interim dum infundit vnus, alter spatula moueat agitetq; lignea citissime, donec bene misceantur, sulphurq; nigrimum evadat. Quo facto, mox deponatur ab igne, moueaturq; semper, donec frigescat sulphur, & in massam nigram redeat: quam in puluerem contundes minutissimum. Is in materaciū positus, & in cineres eodem furno pariter & igne simili, quibus Mercurium sublimasti prius, curetur per tres horas. Deinceps fiat maior ignis, quam in sublimatione Mercurij, per alias tres horas: hoc non omisso, quòd orificium materacij leuiter obstructum sit lana bombycina, vel alia. Hac ratione poterunt Arsenicum, Auripigmentum, Sal-Armoniacum, & alia multa, sublimari summa cum facilitate.

*De metallorum calcinationibus & de
Stillationibus, in genere,*

Cap. XV.

Quia metalla facile nō possunt in
liquores suos resolui, nisi prius
calcinentur, opus erit eorum potissi-
mam calcinationē cognoscere. Multi
solent illa per additionē auripigmenti,
vel alterius venenosi sulphuris in cal-
cem redigere: sed hæc ad Medicinam
prorsus est inepta calcinatio: magisq̃
venenosa, quàm utilis. Debent enim vt
rei medicæ proficua sint metalla, calci-
nari, vel per proprium sulphur intrin-
secus advens illa: quæ proluxa est ad-
modum & difficilis calcinatio: vel per
additionem alicuius rei, quæ noxam
nullam in se contineat: possitq̃ peni-
tens in posterum ab eis, cum opus fue-
rit, amoueri, sic, vt de suo nihil metal-
lis tribuat, nec eorum naturam immu-
tet. Tale quidem est sal: at non omne,
sed

sed solum illud, quod est naturale sine magisterio, per quod sal fieri consuevit, congelatum in frusta lucida lapidibus & cauernis adhaerentia: lapidosum ideo dicitur sal & petrosum. Hoc accipe, quo poteris quodque minutissime laminatum metallum, strato super stratum, ut moris est, in crucibulum posito, prunas inter ardentis calcinare per duodecim horas. Cum iam tempus praeterierit, prunas excita fortius, ut ardeant, salq; sicuti metallum, aut cera, liquefactum fuerit: tunc effunde simul in terram: ubi refrixerit, illud in mortario minutissime teres, & in aquam feruentem inijcias, & aliquandiu postmodum feruere sinas, ut sal melius resolui queat: deinceps ab igne depositum in terream concham, vel aeneam, non profundam, sed latam, effundes: & ubi resederit, effunde rursus in ollam per modestam inclinationem, ut non turbetur aqua: quam serua, donec dixerimus. Metallum quod in fundo conchae remansit, iterum, ut prius, alio
recen-

recente sale calcinabis, & per omnia facies, vt audisti. Postquam in calcem reductum fuerit, quæ reduci non possit amplius in metallum, huic in materacium positæ calci superinfundes acetum album & fortissimum, vt supernatet quatuor digitis. Obstructum vas in finum sepelies equinum bene calidum per quadraginta dies, & calx in liquorem soluetur. Si nondum eo temporis spacio resoluta fuerit, relinquatur diutius, donec habeas, quod optabis. Liquorem hunc ab aceto separare poteris per balneum merforium. Quod per calorem istum ascendere non poterit, est metallicum. Ponatur in retortam lutatam ad nudum ignem in fornacem reverbatoriã, & ascendet aqua primo. Igne tandem aucto, habebis oleum, & in fundo manebit Saturnus. Aquam salis ad ignem positam in cacabo, facias bullire, donec evaporet aqua: manebit in fundo sal: quod tritum iterum, calcinari poterit absque liquatione: sic acuetur ad alium usum.

*De preparatione Stibij, quod vulgus
Antimonium vocat,*

Caput XVI.

HVius Hungarici, vel aliàs optimi Germanici, libras aliquot accipe, quas in mortario subtilissimum in pulverem tere. Hunc in olla terrea per transversum supra carbones accensos collocata, rude ferrea tantisper agitas, donec propter fusionem in glebas fuerit conversus. Tum rursus in pulverem terendus est, vt priùs: & iterum affandus, quovsq; glebas contrahat. Hic processus toties erit iterandus, donec pulvis ille splendorem suum penitus amittat, ac in cinereum cœruleumque colorem cōvertatur. Aliqui tamen illum tandiu torrent affantq; donec in albedinem sit redactus. Calcis huius partes accipe sex, & Chrysocollæ partem vnam, necnon Stibij crudi tantū, quantum Chrysocollæ: quæ simul trita, calci misceantur peroptimè. Pulverem hūc
in

in aurifabri crucibulum nouum pones, inter prunas vehementer ardentes, & in furno ventis, vel ad ventum exposito: sin minus, agitato follibus. Quum liquefactum fuerit in fusi metalli formam, stylum ferreum intinges, & quod adhæserit materiae, postquam refrixerit, ad lapidem allides. Si quod à stylo defiliit, lucidum admodum atq; transparens extiterit, rubei, vel rufi coloris, eijcias in marmoreum lapidem planum ab alto, paulatim excolando. Medicamentum habebis, vt excellentissimum, ita etiã periculosissimum, si dederis in idiotæ manus, do si prius non cognita: non secus feceris, ac si furentis in manum gladium ponas. Verùm si quis Artis medicæ peritus, vtatur eo pro personarum & infirmitatum respectibus: nihil vtilius, maxime venenis pellendis, experietur. Præparationis huius artificii in principio difficilimum est, vt aliquos fecerit plus quinquagesies, prius quam ex voto successerit.

Totius

Totius operis conclusio.

Phyfica de lucis naturæ fontibus initium trahens, aliquid etiam in lucem adfert, quod oculis videri, manibusque tractari queat, præter ea quæ vulgo manifesta sunt. Et quod magis est, naturæ vestigia sequitur tam exactè, vt digitum latum non aberret ab eius documento. Inde sibi veræ Physices nomen assumpsit ars Destillatoria, vel potius Latentium formarum investigatoria: quod in antiphyficam transmutaret, si ductricem naturam non imitaretur magis, quam illa nihil agens Physica horum, quæ dicta natura docuit. Nostræ Physices finis est Medicina vera: imò potius eius filia, quam ex proprio suo peperit vtero, scilicet Experientia: non illa, quam nunc explicabimus, sed alia quidem hac longè præstantiore. Notum est omnibus, Apollinem post nostræ Physices obliuionem, primū fuisse, qui Medicinam Empiricā ob nostræ defectū,
 vel

vel ignorãtiam potiùs, exercuit: quam etiam primus adinvenit. Is propter aliquot experimenta, quæ successerant illi coram populo, fuit in Gentilitiorum deorum numerum ascriptus: cui templum etiam dicatum extitit. Huic in eadem arte successit Æsculapius, Apollinis (vt fertur) filius: quem hac ipsa ratione Gentiles etiam inter suos deos, vt patrem, assumpserunt, temploq; donarunt. Post horum mortem nulla fuit adhuc Medicina scripta: sed ab Æsculapij templo cœpit, edicto regio sic iubente: Si quis aliquid in se, vel in alium expertus in Arte medica fuisset, hoc ipsum in tabella descriptum, templi parietibus affigeret: quibus describendis experimentis præfectus fuit Hippocrates. Hic omnium primus vulgaria muliercularum, rusticorum & aliorum experimenta redegit in ordinem: ex quibus postmodum Aphorismos, & methodicam descripsit Medicinam: quæ quidem in hunc usq; diem per vicos obambulat. Methodici tandem isti Medici suos

suos progenitores, Empiricos nempe, suis in fratribus degeneratione quadam sic aspernantur, ut illos in mortē usq; non vererentur (si liberum foret) persequi. Videte, quæso, Lectores optimi, si iustum sit, Apollinē & Æsculapium excludere: Hippocratem autem & sui sequaces ad Medicinam in eorum locum substituere? vulgares anus & rusticos, à quibus iste didicit, doctis præclarisq; viris, obscuros pluris facere? Empiricam deniq; Medicinam, ut veneficā, detractant, cum tamen Apollo & Æsculapius eam sectati sint: imò vulgus, rustici, muli erculæq;, de quorum labore methodica Medicina surrepta est, Empirici fuere: nisi fortassis de caponum genere se dicant, patre matrēq;, necnon fratribus, suāq; progenie tota nobiliores illi, qui tam acriter in Empiricam invehūt. Famulos suos, quorum opera sufflandis carbonibus artem imitando Chymicam, vsi fuerūt, delicatas manus maculare nolentes, Empiricos ineptē vocant, quos ipsi-

K met

met fecerunt circumlatores. Demum fingunt Hippocratem rationalis Medicinæ primum fuisse Principem: tanquam Apollo & Æsculapius absq; ratione suis experimentis solis innixi fuissent. Quo quidem absurdius nihil dici potest, quam experimentum primum aggredi posse quempiam, nisi motus aliqua ratione, siue bona, siue mala, prius non opinetur experimentum hoc illi successurum: aliàs non tentaret. Nec est, quòd adferant istorum aduersarij, nullam certitudinem in experimento primo fore. Sic etiam in methodo prima nullam habuit, qui stabilivit eam, nisi prius expertus sit, quod ex ea docere conatus est. Quapropter Empirica prima sua ratione carere non potest: nec sua, Methodica. Rationalis quidem per se potest existere, si nihil operetur: at istæ non bene persistunt absq; ratione. Delirant etiam in eo, quòd Aphorismos, & alia, quæ docet Hippocrates, sub rationali Medicina statuunt, dum
di-

dicunt, ipsum fuisse rationalis Medicine Principem. Nam illa, quæ tractat, docendi viam cōtinēt per methodos: vt dicti sunt Aphorismi, qui nihil aliud habent, quàm generales docendi canones, & compendia quædam. Quapropter non est, quòd alios se fore Medicos recentes iactent, quàm Methodicos ab Empiricis deriuatos. Quòd sibi solis medendi rationem adferant, & alios ea priuare conentur, valde præsumptuosum est. Cùm adhuc ignorent, quid sit ratio verè naturalis: quantò magis, quid rationalis Medicina? Hanc suam rationem esse dicunt, quòd morbo calido frigidum adhibent medicamentum, & e contra: tum humido siccum, & istud illi: verè subtinent, quòd, cùm de medicaminum suorum gradibus non vsq; adeo certi sint, nisi per aliquod gustu, vel olfactu frigidum: satis indicatiū factū, id cōficerent: de morborum gradibus nihil profus in humorum quatuor à se positorū qualitatibus iudicare valent. Suæ

rationis igitur vix mediã partem tenent. Quid adhuc se Rationales solos extollunt: alios verò brutales existimant, cùm tamen rationis ordinẽ proportionemq; nullã in morbis habeant: Nunc quid ratio naturalis existat, audiant: & , si potiores habent rationes, adferant in mediũ. Ratio naturalis propriè dicitur, diuinæ mentis in rebus naturalibus ordo. Cùm igitur talis ordo consistat in tota solaq; natura, non extra eam ad rationis Physicæ cognitionem integrã est necessaria naturæ plena cognitio. Sed recentes qui sunt Medici, naturam vix superficialiter, hoc est, ex solo manifesto, nôrunt: profundam illam, & corporalem naturæ dimensionem, quæ latet in occulto, prætereunt: cùm tamen illa sola sit, quæ Medicum rationalem efficiat. Erũt igitur propter huius notitiã, quam habent Chymistici medici, multò magis Rationales, quàm sint eorum adversarij. Illos tamen & isti non cessant etiã ad mortem vsq; persequi: quam quòd illis inferre

inferre liberè non possint, suis vniuersitatibus & collegijs excludunt eos, eijciunt ac prorsus eneruant. Quid mirū? Principū priuilegijs peroptimè se tuentur, rationibus verò nullis: & tamen solos Rationales esse se Medicos verbis animosè contendunt. At si coram aliquo Principe cogerentur argumentis naturalibus experimēto probatis conflictari, mox audiretur: Cum Empiricis & Chymistis non contendimus: Doctoratus nostri gradus hoc habet priuilegiū, vt cum illis, qui laureati non sunt, minimè cogamur disputare: quod si etiam temerè faceremus, vltra quòd nostras effringeremus consuetudines, & iuramentum, quod Vniuersitati præstitimus, plurimùm diminueremus authoritati nostræ. Hęc & alia multa sunt eorum subterfugia. Quid cū istis agendum erit vobis, ò Chymistæ, necnon vos Empirici? Scio vobis remedium ex communi prouerbio: *Tu quoque fac simile, sic ars deluditur arte.* Principum & vos priuilegia si habueritis, quib. A-

K iij cademias

cademias instituere Chymisticas & Empiricas, vobis liberum sit graduatatos etiam in arte vestra creare doctores: non relinquatur illis subterfugiũ, quin vos cogantur ad quascunq; disputationes admittere: nisi fortassis adferant, Gradus vestros esse metallicos & alienos à suis, qui lignei sunt ex vegetabili substantia: fortassis ex xiloebano constructi, minùs duri, quàm vt possint metallis resistere. Sed iocosa modò relinquamus, rem seriò potiùs aggrediamur. Medici recentiores antiquioribus Medicis Chymisticis detractant: interim in desperatis morbis, quib. ex suo studio remediũ adferre nullo modo possunt, ad Chymistica medicamẽta cõfugere, tãquã ad sacrã anchoram, non verentur. Testatur ipse Matthiõlus in Dioscoridẽ, Antimonij preparatiõnẽ docẽs, & (quod magis est) huius medicamenti nõ modò restitutiõnẽ, sed etiã inventiõnẽ atq; primã tẽtatiõnẽ, Theophrasto Paracelso deberi soli fatetur ingenuẽ: quem adhuc, vt venenum

C O N C L U S I O. 151

num, detestantur hominem, nō alia de
 causa, quā quòd eorum ab Apollinē
 usque ad extremum facile superârît
 omnium ingenia: tum, quia vetustissi-
 mā illam ē naturę fontibus erutam do-
 cet Medicinam ipsis incognitam. No-
 ua dicunt virum hūc in medium adfer-
 re dogmata: quia tantum illis ob i-
 gnorantiam nova fore videntur. Si
 nova sunt: quare igitur tam auidē cu-
 piūt intelligere? cur libros eius, quot-
 quot inveniri possunt, emunt? Quòd
 si non intelligunt artis vocabula Chy-
 mistis familiarissima, quare non suo,
 & non alieno labore fiunt Chymistæ?
 Præmansum in os absque labore po-
 ni sibi cupiunt. Num ita pervenitur
 ad astra? Si noxia sunt ex metallis
 tracta medicamenta, quod falsò fi-
 ctum est: cur erogata pecunia, quot-
 quot sunt ferè Medici recentiores,
 Chymistas locant, à quibus addiscant
 ea, quæ noxia fore dicunt? Cur
 etiam præparatum antimonium ho-
 minibus administrant, cū dicant,

K iij vene-

venenum esse præsentissimum, hoc ipso seipfos homicidas libenter fore velle confitentes? Quî potest venenû ignis ferre martyria, quæ sustinere cogitur antimoniû in sui præparatione? Adferant ipsi venenum in tota rerum natura, quod igne leui non evanescat in auras. Quid aliud effingēt, nisi quod naturam & vires igneas induerit corrosivas? eo suam inanem Philosophiã atq; Physicam prodentes. Nam oportet omne medicamentum, quod corruptiones absumere debet, igneæ fore substantiæ. Nihil enim consumit, quod ignis in eo contenti facultatibus id nõ faciat. Dicent ad hoc, naturalem calorem etiã absumere. Contrarium apparet, naturãque docetur, ex eo, quod semper sibi similem naturam appetit, scilicet ignis ignem, & aer aerem; & sic de cæteris. Et ignis ille, qui de mineralibus, vel alijs corporibus, artificialis ignis elicitor beneficio, similis factus est æthereo, qui corpus humanum fouet, igni, vivificatq;. Sequitur igitur ex
eo,

eo, quòd ignē augebit vitalem, de quo supra dictum est. Ætherei quidem ignis est officium, omnes corruptiones per elementarem ignem causatas, generationis beneficio consumere: tum, quod istius edacitate consumitur ex humido radicali, illius foecunditate per alimentum, aut medicamentum restaurare. Adferant, quicquid velint: autoritatibus naturæ cedere cogentur. Hactenus tamen de minima præparatione dictum est ex antimonio facta: quid iam contra tincturam eius & quintam essentiam dicent, cuius beneficio multi curantur Medicorum recētium incurabiles morbi? Quid habent contra quintam essentiam & tincturas auri, pretiosorum lapidum, & vnionū, ac aliorum, quod calumniētur? quibus omnes morbi, quos desperatos appellant, nedum curantur: sed etiam, quod ab aliquibus inscijs Medicis destructū est in eorum curis, reparatur? Breuiter, quid respondebunt nobis affirmantibus, & ex luce naturæ demō-

strantibus, vnicum arte nostra Meta-
physica fieri posse medicamentum,
quo solo quibusvis & cuiusvis speciei
morbis remedium indifferenter adhi-
betur certissimum? Non est dubium,
quin, vt cætera, negaturi sint: ideo
quod in scholis talia non docentur.
Sed nostræ Physices limites excessi-
mus: ad eam nunc redeamus, quæ tam
miserè deprauata est, & ex recta semi-
ta in fraudulētum labyrinthum lapsa.
Videmus Physicos recentes in co-
gnoscendis vegetabilium nominibus,
graduumq; suorum qualitatibus, æta-
tem suam terere: tandemq; nihil aliud
inde reportare, præter superficialem
istorum notitiam, ex vulgaris commu-
nisq; notionis iudicio depromptā po-
tius, quàm de naturæ documentis aper-
tissimis. Et si quilibet ætates tres in eo
consumere posset, vix adhuc centesi-
mam herbarum (vt alia dimittam) par-
tem suis nominibus vnico sermone
(quas diuersis tamen idiomatibus in-
titulârunt) valeret appellare. Quid a-
liud

liud hoc est, quàm studiosè seipsum in hunc labyrinthum inijcere, præter omnem necessitatem: cùm in septem duntaxat metallis, & tantūdē plus vel minùs medijs mineralibus, in viginti-quinque vegetabilibus, & aliquot paucis animantibus, tota Physica depromi possit: ex profundo, non superficialiter, quæ ad integram Artem medicam est necessaria? Dicámne, quod magis admirari faciat? in vnico totam cōsistere Medicinam. Velint nolint, hoc vera metaphysica potest Hermetis Trismegisti, quæ veram & antiquissimam antiquorum patrum nostrorum docet Medicinam conficere. In hac æquum foret Medicos recentiores breue tempus aliquod, relicto suo labyrintho, collocare. Non multis voluminibus est involuta: sed sola tabella, quæ vix pagellam impleat, absolutissima continetur, & veracissima præ cæteris omnibus scientia. Quam, si cognouerim hosce labores nostros Medicis acceptos fuisse: quandoq; de luce naturæ, nudam iu lucem translata
â me,

à me, sine velamine videre licebit: si-
minùs arriserint, videant ac experian-
tur ipsimet, quid ex ea præstare fructus
valeant. Interim non sinam illis pro-
desse, quod possim: & omnibus, qui-
bus obstrusa magis, quàm vulgaria,
placent. Bene sit his, quotquot veri-
tatem diligunt, atque fatentur: illis
enim solis veritatem invenire da-
tum est.

*Grandia sunt hominum, subito labentia
motu:*

*Irruta virtutis, mœnia sacra ma-
nent.*

*Res D. Goni E. Mucorij
Medici p. Mucorij.*

Ad morbum Gallu

*Accipe ʒo sʒp.^{ss} salis vitæ
et aquam puram et core-
lias ʒ sʒp.^o usque sufficit*

et eodem modo, quo in ligno Guaiac.
eo eadem dicta sig: ℥ viij in uice
bis in die p̄ quindecim dies sananda
e fatto.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is illegible due to fading and blurring.

2457/210

Legit Evonimū y. bylatru; Hermeti
Gebare; ramunda sulū;
pyrotegnia; Celi y bylo sopby.
aliosq; germanos, hebreos, caldeos,
grecos arabos atq; indos
sabomēnis q; arisanas. C. ff.
F. F. A C. 110. 111. 112. 113. 114.

Agrios +
v. 332

Acqua forte di minerali

℞ vitriolo romano } an. ff. j.
allume di rocho }
salitro

in questa emetti in limbio

ben lutato et in laqua a lento
fuoco quare alle piage et fa
mell'gitato

℞ oriento uiuo } an. q. b.
rosfo }

in emetti in limbio in aqua
forte epassa in limbio, et

per agnoscendone alle cose del
precipitato il sale armonico
sara sublimato e si fa ancora
il precipitato co' acientonico
acqua forte capandone oro
farai precipitato di oro esser
da ogni quattro o sei quartoni
l'antimonio preparato o qual
non rese orali incurabili
l'antimonio si prepara come
dice il mattiolo il quale in se
ancora fare belizze utile che
contro a ueloni che si uagano
per te tutti gli oli si uano op
calcinatione op putrefactione
op madefactione di a quarta
o quinta o acqua limbiata

J568

D713C

